

ULKOASIAINMINISTERIÖ
UTRIKESMINISTERIET

Vuosikertomus pohjoismaisesta yhteistyöstä 2016

Pohjoismaiden neuvoston
Suomen valtuuskunnalle

Uusi Joutsen on syntynyt! *Kuva: norden.org*

Kannen kuva: Pohjoismaiset yhteistyöministerit tapasivat luontokeskus Haltiassa, Nuuksiossa helmikuussa 2016. *Kuva: ulkoasiainministeriö*

Vuosikertomus on laadittu eri ministeriöiden, järjestöjen ja pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön toimittamien yhteenvetojen perusteella.

Esipuhe

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajuusvuoden merkittävin haaste liittyi pohjoismaiseen vapaaseen liikkuvuuteen. Väliaikainen rajavalvonta Pohjoismaissa edellytti pohjoismaisen vapaan liikkuvuuden periaatteen vahvistamista, Schengen-järjestelmän integriteetin vahvistamista sekä pohjoismaisen rajaestetyön tehostamista.

Pohjoismaiden pääministerit tukivat syyskuussa 2016 Ahvenanmaalla pidetyssä kokouksessaan yhteistyöministerien asettamaa tavoitetta Pohjolasta maailman integroituneimpana alueena. Vuoden aikana käynnistettiin myös pohjoismaisen lainvalmistelu- ja lainsäädäntöyhteistyön kehityshanke.

Pohjoismaiden ministerineuvosto otti Suomen puheenjohtajalla vastuuta pakolais- ja turvapaikkakriisin hallinnoinnista perustamalla pohjoismaisen kotouttamisen tuen ohjelman ja Tukholmassa toimintansa aloittaneen kotouttamisen osaamiskeskuksen.

Suomen puheenjohtajuuden pääteemat olivat vesi, luonto ja ihmiset. Läpileikkaavat teemat olivat pohjoismainen hyöty EU:ssa, rajaesteiden poistaminen ja digitalisaation edistäminen. Teema kansainvälisistä vesikysymyksistä nosti aihepiiriä pohjoismaiseen keskusteluun.

Suomen puheenjohtajalla toteutettiin 2016 laaja pohjoismaisen yhteistyön modernisaatiohanke (Nytt Norden 2.0), jolla pyrittiin luomaan yhteistyömalleihin lisää joustavuutta ja reaktionopeutta. Suomen edustajana modernisaatiohanketta tukevassa työryhmässä oli Kimmo Sasi. Suomen johdolla myös päätettiin uusista toimintatavoista, joilla pyritään lisäämään pohjoismaista vaikuttavuutta EU:ssa sekä tehostamaan yhtenäistä EU-säädösten toimeenpanoa Pohjoismaissa. Puheenjohtajuusvuonna korostettiin myös pohjoismaista yhteistyötä digitalisoinnin edistämiseksi.

PMN:n yhteistyöohjelma Luoteis-Venäjällä käynnistettiin vuonna 2016 uudelleen. Ensivaiheessa keskityttiin terveydenhoidon ja ympäristönsuojelun hankkeisiin sekä kansalaisjärjestötukeen, joka toteutetaan suoraan Pohjoismaiden pääkaupungeista ja Kööpenhaminan pohjoismaisen sihteeristön tai pohjoismaisten instituutien toimesta. Tämä järjestely salli yhteistyöohjelman siitä huolimatta, että Pohjoismaiden ministerineuvoston toimistojen toiminta Venäjällä on ajettu alas. Myös yhteistyö Baltian maiden kanssa jatkui tiiviinä Pohjoismaiden ministerineuvoston toimistojen 25-vuotisjuhlavuotena.

Rajaestetyö jatkui aktiivisena vuonna 2016. Rajaesteneuvoston puheenjohtajana toimi Suomen edustaja Risto E.J. Penttilä. Huomiota haluttiin kiinnittää myös rajaesteisiin kasvun ja työllisyyden esteinä. Ministerineuvoston sektoreiden strategiset läpivalaisut jatkuivat ja vuonna 2016 aloitettiin energiasektorin läpivalaisu, jonka toteuttaja on Jorma Ollila.

Suomen puheenjohtajuus vahvisti Suomen pohjoismaista identiteettiä sekä pohjoismaisen yhteistyön tehtävien hoitoa kotimaassa. Suomen puheenjohtajuus onnistui hyvin ja kotimainen sitoutuminen kattoi koko valtionhallinnon.

Helsingissä 1. huhtikuuta 2017

Anne Berner
Pohjoismaisen yhteistyön ministeri

Sisällysluettelo	
Esipuhe.....	3
POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT	5
Pääministereiden yhteistyö.....	5
Yhteistyöministerit.....	6
Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö	7
Puolustuspoliittinen yhteistyö	7
Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö.....	8
Yhteistyö kehityskysymyksissä.....	8
HORISONTAALISET KYSYMYKSET	9
Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen	9
Kestävä kehitys	13
Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot.....	13
Nuorisoyhteistyö.....	14
Ruotsin kielen edistäminen.....	17
Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen	17
POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA	18
Kulttuuriyhteistyö	18
Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö.....	20
Ympäristö.....	23
Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka	24
Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla.....	27
Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori	28
Sosiaali- ja terveystalouden yhteistyö.....	31
Tasa-arvoyhteistyö.....	33
Työelämää koskeva yhteistyö	35
Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö	38
MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ	40
Yhteistyö kuluttaja-asioissa	40
Liikenne.....	40
Rajaturvallisuusalan yhteistyö	40
Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat, ml. maahanmuutto- ja	41
pakolaiskriisiin liittyvä pohjoismainen yhteistyö	41
Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutukseen liittyvä pohjoismainen yhteistyö.....	41
Ihmiskaupan vastainen työ	42
Pelastusalan yhteistyö	42
Poliisiyhteistyö sekä poliisi-, tulli- ja huumeiyhteistyö.....	44
Yhteistyö saamelaisasioissa	45
Maakuvayhteistyö.....	46
LIITTEET	48
Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2016.....	48
Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2016.....	49

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Pääministereiden yhteistyö

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat vuoden aikana kolmesti. Helmikuussa Syyria-konferenssin yhteydessä Lontoossa he keskustelivat pakolaistilanteesta sekä Pohjoismaiden välisistä väliaikaisista rajatarkastuksista. Kesäkokous pidettiin ensimmäistä kertaa Ahvenanmaalla syyskuun lopulla, ja Pohjoismaiden neuvoston (PN) istunnon yhteydessä pidettiin kokous Kööpenhaminassa syksyllä. Ahvenanmaalla ja myös Kööpenhaminassa pääministerit tapasivat lisäksi itsehallintoalueiden edustajat sekä Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston edustajat. Kööpenhaminassa oli myös tapaaminen PN:n puheenjohtajiston kanssa sekä perinteisesti Baltian maiden kollegoiden kanssa.

Pohjoismaiden pääministerit tapasivat kollegiansa Baltian maista PN:n istunnon yhteydessä.

Kuva: Magnus Fröderberg/Norden.org

Ahvenanmaan kokouksessa asialistalla olivat EU:n ajankohtainen tilanne, Itämeren turvallisuustilanne, Pohjoismaiden ja USA:n välinen yhteistyö, pohjoismaisen yhteistyön modernisaatio, digitalisaatio ja telekommunikaatio sekä energiayhteistyö. Pääministeri Sipilä painotti Pohjoismaiden mahdollisuutta olla yhdessä edelläkävijä digitalisaation alalla.

Pääministereiden perinteinen kesäkokous pidettiin ensimmäistä kertaa Ahvenanmaalla. *Kuva: Laura Kotila*

Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä pidetyissä keskusteluissa pääministerit keskittyivät uusiutuviin polttoaineisiin ja digitalisaatioon. PN:n puheenjohtajiston kanssa keskusteltiin kestävästä kehityksestä ja itsehallintoalueiden edustajien kanssa keskusteltiin muun muassa Norjan tulevan PMN:n puheenjohtajuuden prioriteeteista sekä Pohjolan ja EU:n välisestä vuorovaikutuksesta.

Pääministeri Sipilä osallistui lisäksi erilaisiin tapahtumiin Suomen PMN:n puheenjohtajuuskaudella. Hän avasi YK:n vesipäivän seminaarin ja UNESCO:n Helsingissä järjestetyn sananvapausseminaarin, joka osaltaan juhlisti pohjoismaista asiakirja- ja sananvapausperinnettä.

Yhteistyöministerit

Kuva: Morten Brakestad/norden.org

Pohjoismaisen yhteistyön ministeri Anne Berner toimi puheenjohtajuusvuonna kaikkien yhteistyöministerioiden kokousten puheenjohtajana.

Yhteistyöministereillä oli viisi kokousta vuoden aikana; helmikuussa Nuoksiossa, huhtikuussa Oslossa PN:n teemaistunnon yhteydessä, kesäkuussa ja syyskuussa Kööpenhaminassa sekä lokakuussa Kööpenhaminassa PN:n istunnon yhteydessä.

Pohjoismaiden pääministereiden aloitteesta yhteistyöministerit päättivät uudesta pakolaisten ja maahanmuuttajien integraatioyhteistyöohjelmasta, jonka toimeenpano on aloitettu. PMN:n uudistamistyön toista vaihetta jatkettiin. Sen tavoitteena on poliittisen relevanssin lisääminen ja yhteistyön relevanssin nostaminen kansalaisten ja talouselämän näkökulmasta. Pohjola ja EU -aihetta koskevat päätökset toimista tehtiin joulukuussa. Norja jatkaa aiheen työstämistä omalla puheenjohtajuuskaudellaan vuonna 2017.

Rajaestetyö jatkui aktiivisena. Erityishuomiota haluttiin antaa Tornio-Haaparannan alueelle.

PMN:n Luoteis-Venäjän toimistojen alasajon jälkeen uusi yhteistyöohjelma aloitettiin vuonna 2016. Pohjoismaiset yhteistyöministerit päättivät helmikuussa 2016 uudesta ohjelmasta, jonka suuruus on n. 15 milj. Tanskan kruunua (n. 2 milj. euroa). Rahoitus on melkein yhtä suuri kuin suljettujen toimistojen hallinnoima projektiohjelma.

Yhteistyöministeri Berner esitteli PN:n istunnossa ministerineuvoston EU-yhteistyötä koskevan selonteon, vuoden 2017 budjetin selonteon sekä yhteistyöministeriöiden vuoden 2016 selonteon. Ministeri Berner kävi myös PN:n kanssa poliittista dialogia suosituksista kaksi kertaa, tammikuussa ja PN:n istunnon yhteydessä. Lisäksi hän oli yhdessä PN:n sihteeristön kanssa vastuussa vuoden 2017 budjettineuvotteluista Pohjoismaiden neuvoston kanssa.

Suomen puheenjohtajuuskauden seitsemän prioriteettiprojektia käynnistyivät vuonna 2016. Hankkeet ovat kolmivuotisia, joten ne päättyvät vasta vuonna 2018.

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö on viime vuosina lisääntynyt ja kehittynyt. Pohjoismaat voivat yhdessä toimien vahvistaa oman alueensa turvallisuutta ja lisätä vaikutustaan kansainvälisen turvallisuuden edistämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Suomi toimi vuonna 2016 epävirallisen pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön (N5) puheenjohtajana. Yhtenä Suomen koordinaatiokauden päätavoitteena oli kehittää ja syventää pohjoismaista ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä. Työn tuloksena saavutettiin Suomen johdolla yhteisymmärrys ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön syventämisestä ja laajentamisesta sekä tietyistä konkreettisista yhteistyötoimista. Suomi pyrki myös edistämään N5-yhteistyön jatkuvuutta ja puheenjohtajuuksien välistä yhteistyötä.

Toukokuussa 2016 järjestettiin Yhdysvaltojen ja Pohjoismaiden huippukokous Washington DC:ssä. Suomi koordinoi puheenjohtajana huippukokouksen julkilausuman valmistelua Pohjoismaiden puolelta. Pohjoismaat tukivat vuonna 2016 Ruotsia Ruotsin menestyksekkäässä YK:n turvallisuusneuvostokampanjassa kaudelle 2017–2018. Pohjoismainen yhteistyö kriisinhallinnassa jatkui tiiviinä. Ulkoasiainhallintojen yhteistyön syventämistä jatkettiin. Pohjoismaat jatkoivat ulko- ja turvallisuuspoliittista vuoropuhelua kolmansien maiden kanssa, ml. Baltian maiden ja Yhdysvaltojen kanssa säännöllistä Pohjois-Euroopan lähialueisiin liittyvää turvallisuuspoliittista vuoropuhelua (ns. e-PINE -yhteistyö).

Ulkoministerikokouksia järjestettiin vuonna 2016 Suomen johdolla kolme: toukokuussa Porvoossa, lokakuun alussa New Yorkissa ja marraskuun alussa Kööpenhaminassa.

Puolustuspoliittinen yhteistyö

Vuonna 2016 Nordefcon puheenjohtajamaa oli Tanska.

Yhteistyössä jatkettiin turvallisuus- ja puolustuspoliittista dialogia, jossa keskityttiin muun muassa Itämeren alueen turvallisuustilanteeseen sekä kansainväliseen kriisinhallintaan. Neljän Pohjoismaan puolustushallintojen välille avattiin turvattu viestiyhteys.

Vuoden erityisiä painopisteitä olivat harjoitusyhteistyö, helpotettua maahantuloa edistävät järjestelyt, kriisinhallinta, tuki kolmansien maiden suorituskykyjen kehittämiseksi sekä puolustusmateriaaliyhteistyö. Vuonna 2016 Pohjoismaiden ministerit allekirjoittivat yhteisymmärryspöytäkirjan rauhanajan sotilaallisen maahantulon helpottamisesta. Tanska, Norja ja Ruotsi sopivat lisäksi varalaskupaikkojen käytöstä sotilasilmailussa. Suomi liittyy järjestelyyn keväällä 2017, kun uudistettu aluevalvontalain asetusta sen mahdollistaa. Uusina painopisteinä Tanska nosti lisäksi esiin tuen Itä-Afrikan valmiusjoukoille sekä YK-yhteistyön lisäämisen. Vuonna 2016 viimeisteltiin myös ilmavoimien kuljetusyhteistyön tekninen järjestely, joka koskee erityisesti pohjoismaista yhteistyötä YK-operaatioissa.

Ajankohtaisia ja käynnissä olevia hankkeita ovat muun muassa ilmatilannekuvan vaihtamiseen liittyvät yhteistyömahdollisuudet, helpotetun maahantulon toimeenpano sekä yhteispohjoismaiset hankinnat. Suomi

on puheenjohtajana vuorossa Tanskan jälkeen vuonna 2017. Puheenjohtajuuden painopisteet valmisteltiin vuoden 2016 aikana vuoropuhelussa muiden Pohjoismaiden kanssa.

Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö

Pohjoismaiden ulkomaankauppaministerit kokoontuivat marraskuun alussa Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä. Kokouksen pääaiheita olivat Pohjoismaiden rooli vapaakaupan edistämässä, mukaan lukien keskustelu TTIP:sta ja CETAsta sekä brexitin kauppapoliittiset näkökohdat. Muita aiheita olivat ajankohtaiset WTO-kysymykset ja Japanin vapaakauppasopimusneuvottelut. Kokouksen puheenjohtajana toimi Suomi.

Yhteistyö kehityskysymyksissä

Pohjoismaiset kehitysministerit kokoontuivat ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Mykkäsen johdolla Kööpenhaminassa Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä 2.11.2016. Keskustelun aiheina olivat kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpano, yksityisen sektorin kehitysrahoitusinstrumentit sekä muuttoliike, hauraat valtiot ja humanitaarisen avun ja kehitysavun välinen suhde sekä ilmastokysymykset.

Pohjoismaiden kehitysrahasto NDF jatkoi toimintansa kehittämistä vuonna 2016, joka oli ensimmäinen toimintavuosi vuonna 2015 hyväksytyin uuden strategian jälkeen. NDF panosti edelleen yhteistyöhön monenvälisten kehitysrahoituslaitosten kanssa, mutta uuden strategian mukaisesti yhteistyötä on alettu kehittää myös yksityisen sektorin kanssa. Johtokunta hyväksyi vuoden 2016 aikana 10 hanketta, joiden yhteenlaskettu rahoitus oli 54,3 miljoonaa euroa.

Pohjoismaat toimivat samassa äänestysryhmässä Maailmanpankissa sekä alueellisissa kehityspankeissa (Afrikan kehityspankki, Aasian kehityspankki, Latinalaisen Amerikan kehityspankki). Äänestysryhmäkoordinaatio on niissä tärkein yhteistyön muoto, jonka kautta Pohjoismaiden edustajat keskustelevat säännöllisesti yhteisestä kannanmuodostuksesta. Suomen kolmivuotiset johtokuntaedustajakaudet Maailmanpankissa ja Afrikan kehityspankissa päättyivät kesäkuussa. Näiden kausien aikana Suomella oli vahva rooli pohjoismaisen yhteistyön edistämässä ko. kehityspankeissa.

Pohjoismaista yhteistyötä tehtiin tiiviisti YK:n kehityskysymyksissä mm. YK-järjestöjen hallintoelimissä yhteisin puheenvuoroin ja järjestämällä yhteispohjoismaisia tapaamisia YK-järjestöjen kanssa virkamiestasolta ministeritasolle. Pohjoismaat olivat yhdessä useiden YK:n kehitysjärjestöjen merkittävimpiä tukijoita myös rahallisesti.

Kansainvälisen ympäristöpolitiikan saralla järjestettiin vuosittaiset pohjoismaiset virkamiestason konsultaatit YK:n ympäristöohjelman (UNEP) johdon kanssa.

Humanitaarisen avun puolella Pohjoismaat muodostavat yhdessä merkittävän toimijan ja rahoittajan. Virkamiestasolla tavataan kansainvälisten kokousten yhteydessä ja käydään jatkuvaa tiedonvaihtoa. Vuonna 2016 vuosittainen kokous YK:n hätäapukoordinaattorin kanssa pidettiin Oslossa ja kehitysyhteistyöstä vastaavat ministerit julkaisivat yhteisen artikkelin maailman humanitaarisesta tilanteesta ennen toukokuussa pidettyä humanitaarista huippukokousta.

HORISONTAALISET KYSYMYKSET

Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen

Vuonna 2016 jatkettiin vuosille 2014–2017 asetetun pohjoismaisen liikkuvuuden strategia- ja toimintaohjelman *Viisikymmentäkuusi pohjoismaista yhdistelmää* täytäntöönpanoa. Suomen vuoden 2016 puheenjohtajuuskaudella rajaesteet asetettiin yhdeksi läpileikkaaviksi teemaksi. Puheenjohtajakauden hankkeena käynnistettiin myös Suomen tilastokeskuksen kolmivuotinen rajaestetilastoinnin kehittämisprojekti.

Rajaestetyö Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskadella

Suomen puheenjohtajuusvuoden aikana edistettiin rajaestekysymysten esillä pitämistä ministerineuvostojen agendoilla, edistettiin ennaltaehkäisevää työtä ja kiinnitettiin huomiota rajaesteisiin vaikutusarvioinneissa, kun uutta EU-lainsäädäntöä valmistellaan ja toimeenpannaan. Rajaesteet talouskasvua ja työvoiman liikkuvuutta estävinä rasitteina oli erityisen huomion kohteena.

Suomen Tilastokeskuksen kolmivuotinen pohjoismainen projekti rajaesteitä koskevien pohjoismaisten tilastojen kehittämiseksi käynnistettiin. Rajaesteisiin keskittyvä Pohjoismaisen yhteistyökomitean kokous sekä rajaesteneuvoston kokous järjestettiin joulukuussa Torniossa ja Haaparannalla.

PK-yrityksille suunnattu linkkiportaali avattiin (www.nordenbusiness.org) ja vuoden 2016 lopussa Norja poisti Suomea koskevan ja etenkin Pohjois-Suomen elinkeinoelämää haitanneen yksipuolisen ALV-talletuskäytännön.

Pohjola-Nordenin ja Haloo Pohjolan koordinoiman rajaestetoimijoiden neuvontatoimikunnan työ jatkui v. 2016.

Rajaesteneuvosto

Suomi nimitti joulukuussa 2015 rajaesteneuvoston edustajakseen ja samalla vuonna 2016 rajaesteneuvoston puheenjohtajaksi Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan Risto E.J. Penttilän. Ahvenanmaan edustajana rajaesteneuvostossa jatkoi Gunnar Westerholm. Rajaesteneuvosto aloitti toimintansa vuonna 2014 ja sen mandaatti päättyi vuonna 2017. Joulukuussa 2016 aloitettiin keskustelu toiminnan jatkamisesta ja arvioinnista.

Rajaesteneuvosto piti vuoden aikana neljä kokousta. Niissä sovittiin 29 rajaesteestä, joita priorisoidaan vuonna 2016. Suomen priorisoimia rajaesteitä oli ammattipätevyyskysymysten tunnistaminen, potilasmatkojen korvattavuus, Suomen neljän kuukauden sääntö, erilaiset rakennusmääräykset, rajatilastointi, digitaaliset työkalut julkisella puolella sekä puutteellinen tieto PK-yrityksille toimimisesta muissa Pohjoismaissa.

Rajaesteneuvoston tavoite on ratkaista 5-10 estettä vuodessa ja vuonna 2016 poistui 12 rajaestettä, joista kahdeksan ratkaistiin ja viisi poistettiin. Rajaesteneuvoston toimintakertomus vuodelta 2016 löytyy ministerineuvoston sivuilta (<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1070203/FULLTEXT01.pdf>). Vuonna 2016 myös pakolaiskriisi ja väliaikaiset rajatarkastukset olivat ajankohtaisia. Rajaesteneuvosto päätti, että sen tehtävänä on keskittyä niihin rajaesteisiin, jotka ovat sen työllistillä.

Jo olemassa olevien rajaesteiden poistamisen lisäksi rajaesteneuvosto keskittyy ennaltaehkäisevään työhön, joka on paras tapa ehkäistä uusien rajaesteiden syntyminen.

Dialogi elinkeinoelämän ja työelämän osapuolten kanssa, joka aloitettiin vuonna 2015 Tanskan Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskaudella, jatkui vuonna 2016.

Tiedotus, neuvonta ja rajaesteiden kartoitus

Pohjoismaisilla neuvontapalveluilla, mukaan lukien Suomessa toimivat Haloo Pohjola sekä Pohjoiskalotin Rajaneuvonta, on pohjoismaisen liikkuvuuden strategia- ja toimintaohjelman mukaan tärkeä rooli rajaesteiden kartoittajana ja tiedonkerääjänä. Yhteisiä kokouksia, joissa eri neuvontapalveluiden yhteistyötä kehitettiin eteenpäin, järjestettiin vuoden aikana neljä.

Yksityishenkilöille suunnattu, Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittama ja Suomessa Pohjola-Nordenin hallinnoima neuvontapalvelu Haloo Pohjola on panostanut verkkosivuillaan selkeään, tarkkaan ja viranomaistarkastettuun tietoon. Sivustolla oli nyt toisena vuotena peräkkäin yli miljoona käyntiä, ja kävijämäärät lisääntyvät koko ajan. Pohjoismaiden ministerineuvoston visuaalisen ilmeen uudistus selkeytti myös Haloo Pohjolan neuvontasivuja, ja tieto on löydettävissä yhä helpommin.

Yksityishenkilöille suunnatun tiedottamisen lisäksi tärkeä osa Haloo Pohjolan tiedotustyötä on verkostoituminen ja tiedonvaihto viranomaisten ja poliittisten päättäjien suuntaan. Haloo Pohjola valmisteli vuoden aikana useita rajaesteisiin liittyviä selvityksiä, järjesti 21 seminaaria ja oli mukana 19 muun tapahtuman järjestämisessä. Kaksi näistä seminaareista järjestettiin Suomessa, nimittäin Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan rajaesteisiin keskittyvä yritysille ja elinkeinoelämälle suunnattu seminaari *Rajat on mahdollisuus – yritystoiminta talouskasvun moottorina* ja työntekijöille suunnattu seminaari *Minä Rajatyöntekijä*, joka puolestaan keskittyi työttömyys- ja sairausvakuutusten sekä verotuksen koukeroihin rajatyöntekijän näkökulmasta. Tämän lisäksi Haloo Pohjolalla oli yli 200 kokousta ja tapaamista rajaesteiden, liikkuvuuden sekä pohjoismaisten kysymysten parissa työskentelevien henkilöiden kanssa.

Valtionhallinnon puolella tiedonvaihtoa rajaesteyhteistyön alalla tehtiin Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnassa, joka kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Kokoonpanoon kuuluvat rajaesteneuvoston Suomen edustaja, Pohjoismaiden ministerineuvoston Haloo Pohjola Suomi sekä Pohjoiskalotin Rajaneuvonta (Suomi-Norja ja Suomi-Ruotsi). Lisäksi neuvontatoimikunnassa on edustajia Suomen eduskunnasta, ulkoasiainministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristöstä, Suomen eduskunnan kanslian kansainvälisten asioiden yksiköstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, oikeusministeriöstä, Verohallinnosta, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskuksesta, Opetushallituksesta, Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselta Cimosta ja Väestörekisterikeskuksesta. Pohjola-Nordenin neuvontatoimikunnassa eri hallinnonalojen ja ministeriöiden edustajat kokoontuvat keskustelemaan ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä ja erityisesti rajaestetyöstä eri yhteistyöaloilla. Neuvontatoimikunta on laajuudessaan ainut laatuun Pohjoismaissa, ja siinä tapahtuva tiedonvaihto on osallistujille tärkeää. Neuvontatoimikunta kokoontui noin kaksi viikkoa ennen rajaesteneuvoston kokouksia. Neuvontatoimikunnan jäsenten kokouksissa esille tuoma tieto liikkuvuudesta ja sen esteistä Pohjoismaiden välillä antoi rajaesteneuvoston Suomen edustajalle kattavan tiedon Suomen tämänhetkisestä tilanteesta koskien rajaesteitä. Toimikunnan tärkein tehtävä on ollut tiedonvaihto yhteiskunnan eri toimijoiden välillä sekä rajaesteiden aikainen identifioiminen ja raportointi.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta Suomi – Ruotsi

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta Suomi-Ruotsi on yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuudessa toimivista raja-alueiden neuvontapalveluista, toimipiste on Torniossa. TornioHaparanda-toimiston toiminnan rahoitus

tulee vuosittain Pohjoismaiden ministerineuvostolta ja Pohjoiskalotin neuvoston projektirahoituksella, toimistossa on yksi työntekijä - koordinaattori.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan neljä tärkeintä työtehtävää ovat:

1. Tiedottaminen

Yrityksille ja kansalaisille, jotka toimivat rajan yli on tärkeintä saada oikeaa tietoa. Rajaneuvonta tarjoaa asiakkaille ajantasaista ja kerättyä tietoa asiantuntemuksella ja toimivalla viranomaisverkostolla.

Suomi-Ruotsin rajaneuvonnan yhteydenottojen kokonaismäärä oli 3949 vuonna 2016. Henkilökohtaista asiakaspalvelua sain 393 kansalaista ja 165 yritystä. Yksityishenkilöiltä tulevista yhteydenotoista 56 % tuli Suomesta. Yksityishenkilöiltä tulleet kysymykset ja ongelmatilanteet käsittelivät etupäässä työttömyys-, sairaus- ja sosiaalivakuutuksia, verotusta, vanhuus- ja sairauseläkkeitä. Muut kysymykset liittyivät muuttamiseen, opiskeluun, sairaanhoitoon ja työn hakemiseen.

Yrityskontaktien määrä lisääntyi edelleen vuonna 2016. Elinkeinoelämältä tulleista yhteydenotoista 70 % tuli suomalaisilta yrityksiltä. Kysymykset koskivat etupäässä yrityksen perustamista Ruotsiin ja/tai Norjaan, työantajamaksuja, A1-todistuksia, verotusta, vakuutuksia sekä eri lupia ja lisenssejä.

2. Rajaesteet

Rajaneuvonta toimii aktiivisesti rajaesteiden ratkaisuprosessissa. Useimmiten rajaesteet ilmenevät raja-alueella, jolloin Rajaneuvonta tekee ensimmäisen analyysin, mistä este johtuu, voidaanko este ratkaista paikallisesti, alueellisesti tai kansallisesti vain onko kyseessä rajaeste, joka on aiheellista nostaa rajaesteneuvoston priorisointilistalle. Rajaneuvonta tiedottaa rajaesteestä rajaesteneuvoston jäsenille sekä syötää rajaongelman rajaestetietokantaan.

Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on dokumentoinut lähemmäs 106 rajaestetapausta. Suurin osa tapauksista on ratkennut sen jälkeen, kun Pohjoiskalotin Rajaneuvonta on ollut yhteydessä asianomaiseen viranomaiseen. Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaestetietoverkoston kirjattiin kolme uutta Suomen ja Ruotsin välistä rajaestettä vuonna 2016.

3. Työmarkkinat

Rajaneuvonta osallistuu rajat ylittäviin rekrytointi ja tiedotustilaisuuksiin Suomessa ja Ruotsissa.

Rajaneuvonta osallistui Porissa järjestettävään European Job Day -rekrytointitilaisuuteen yhdessä Suomen ja Ruotsin Eures-verkoston kanssa sekä Oulussa järjestettyyn Mega Matchmaking -tapahtumaan.

Yykeänperän (Skibotn) toimipiste

Raja-alueiden neuvontapalvelu Pohjoiskalotin Rajaneuvonnan (Nordkalottens Grensetjeneste) Yykeänperän (Skibotn) toimipiste on ainut pohjoismainen raja-alueiden neuvontapalvelu, joka palvelee kolmea maata (Suomi, Norja ja Ruotsi). Norjan toimipiste toimii Pohjoiskalottikeskuksessa ja siellä työskentelee vakinaisesti kaksi työntekijää; koordinaattori ja NAV:n erikoisasantuntija, jonka virka on korvamerkitty Rajaneuvonnan toimintaan ja rahoitetaan suoraan kansalliselta taholta (Arbeids-og velferdsdirektoratet). Koordinaattorin virka on rahoitettu Pohjoiskalotin Neuvoston, Storfjordin kunnan ja Tromssan lääninkunnan puolesta alkuvuodesta ja loppuvuodesta Interreg-hankerahoituksella; Nordkalottens Grensetjeneste – næringslivsveiledning (elinkeinoelämälle suunnatun palvelun kehittäminen).

Norjan toimipisteellä oli lähes 1.900 yhteydenottoa, joista 63 % oli Suomesta sekä yksityisiltä että yrityksiltä, järjestöiltä ja viranomaisilta. Rajaneuvonnan budjettia rasittavat suuret matkakustannukset; pohjoisesta on pitkä matka joka paikkaan ja lentomatkoilla tulee ylimääräisiä yöpymisiä. Käännöspalvelun (norja-suomi) käyttäminen tuo lisäkustannuksia. Toiminnan laadun ja jatkuvuuden takaaminen on täysin riippuvainen siitä, saako Rajaneuvonnan Norjan toimipiste lisää resursseja lisärahoituksen kautta.

Skibotnin toimistoa työllistävät ennen kaikkea suomalaisten rakennusalan työntekijöiden ja yrittäjien yhteydenotot käytännön ongelmatilanteissa, kontaktien ja yhteistyöverkostojen etsiminen sekä työvoiman rekrytointi. Kielivaikeudet koetaan useimmiten isona ongelmana ja toiminnan ja kaupankäynnin esteenä. Erityisesti Pohjois-Norjan hyvin alhainen työttömyys heijastuu Rajaneuvonnan toimintaan. Yhä useampi pohjois-suomalainen pienyrittäjä harkitsee oman yritystoimintansa viemistä Norjan puolelle ja heillä on tarve saada käytännön neuvoja asettumisvaiheessa.

Rajaestetyöskentely vaatii paljon resursseja ja Skibotnin toimisto paneutui erityisesti sähköalan koulutukseen liittyvien Norjan vaatimusten harmonisointiin. Tämä rajaeste saatiin osittain ratkaistua, kun Norja poisti työharjoitteluvaatimuksen. Lisäksi on selvitetty mm. ruotsalaisten ja suomalaisten työkoneiden maahan tuontiin liittyviä alv-kysymyksiä ja digitaalista ID:tä.

Pohjoismainen rajojen yli tapahtuva liikkuvuutta ja etuuksia koskeva tilastaselvitys

Pohjoismaiden ministerineuvoston tavoitteena on entistä avoimempi Pohjola. Tällä hetkellä vielä monet lait ja säännökset haittaavat tai jopa estävät muuttamisen, opiskelun tai työssäkäynnin toisessa Pohjoismaassa. Ns. rajaestetyön tavoitteena on poistaa näitä esteitä.

Yksi Suomen puheenjohtajuuskauden prioriteettihankkeista on Tilastokeskuksen koordinoima projekti, jossa pyritään selvittämään henkilöiden liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä ja etuuksien maksamista maasta toiseen. Tavoitteena on luoda tilastotietoa ilmiöiden kattavuudesta, joihin rajaestetyö kohdistuu: kuinka paljon on rajojen ylittävää työssäkäyntiä tai opiskelua? Kuinka paljon tutkintoja suoritetaan muissa Pohjoismaissa? Kuinka paljon muutetaan maasta toiseen, millaiset henkilöt muuttavat? Muuttuuko henkilön työmarkkinatilanne muuton myötä?

Hanke on kolmivuotinen. Se alkoi varsinaisesti vuoden 2016 alussa ja kestää vuoden 2018 loppuun saakka. Hankkeessa ovat mukana Suomen lisäksi Ruotsi, Tanska ja Norja sekä mahdollisesti myös Islanti jonkin aihealueen osalta.

Vuosi 2016 oli projektin suunnitteluvaihetta. Vuoden aikana solmittiin kehys sopimukset muiden maiden tilastovirastojen kanssa hankkeeseen osallistumisesta. Hankkeen toteuttamiseksi perustettiin projektiryhmä, jossa on edustajat kaikkien osallistujamaiden tilastovirastoista. Projektiryhmässä sovittiin hankkeen sisällöstä pääpiirteittäin, aloitettiin pilottitilaston suunnittelu sekä suunniteltiin alustavasti hankkeen tuotosten tiedottamisesta ja jakelusta.

Projektista tiedottamisesta sekä projektin tulosten jakelua suunniteltiin yhteistyössä ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Hanketta esiteltiin myös Pohjoismaiden ministerineuvoston laitosten vuosiseminaarissa sekä rajaesteneuvostolle ja pohjoismaiselle yhteistyökomitealle (NSK) loppuvuodesta 2016.

Hankkeen aikana on tavoitteena tuottaa alueellista tilastotietoa muuttamisesta, opiskelusta, suoritetuista tutkinnoista ja työssäkäynnistä toisessa Pohjoismaassa taustamuuttujien mukaan. Tavoitteena on myös

tutkia mahdollisuutta tuottaa uudenlaista tietoa maksetuista etuuksista toiseen Pohjoismaahan. Ensimmäisten tilastotietojen, jotka koskevat tutkintoja ja opiskelua toisessa Pohjoismaassa, on tarkoitus valmistua vuoden 2017 toisen vuosineljänneksen aikana.

Kestävä kehitys

Pohjoismaiden Agenda2030 toimeenpano-ohjelma

Suomen puheenjohtajuuskauden keskeisin kestävä kehityksen hanke oli Suomen aloitteesta ja yhteistyöministeriöiden (MR-SAM) päätöksellä PMN:n kestävä kehityksen asiantuntijaryhmälle toimeksi annettu pohjoismaisen toimeenpano-ohjelman laatiminen YK:n syksyllä 2015 hyväksymälle kestävä kehityksen globaaliagendalle (Agenda2030).

Ohjelmavalmistelun tueksi tilattiin konsulttiselvitys Pohjoismaissa käynnissä olevista Agenda2030:ta toimeenpanevista kansallisista prosesseista sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston sektoreiden näkemyksistä lisäarvoa tuovista yhteistyön alueista. Selvityksenteko kilpailutettiin ja sen toteuttajaksi valittiin Gaia Consulting yhdessä Stockholm Environment Instituutin kanssa.

Raporttia varten haastateltiin 45 pohjoismaista kestävä kehityksen asiantuntijaa ja kuultiin ministerineuvoston eri sektoreiden virkamieskomiteoiden näkemyksiä. Lisäksi ohjelmavalmistelun tueksi toteutettiin 29.11.2016 Helsingissä pohjoismaisen sidosryhmätyöpaja, jossa ideoitiin mahdollisia ohjelmateemoja sekä lähestymistapoja ohjelman toteuttamiseksi. Työpajaan osallistui runsas sata henkilöä eri Pohjoismaista.

Suomen puheenjohtajuuskauden päättyessä hankkeesta valmistui konsulttien ehdotus ohjelman keskeisiksi elementeiksi, joka annettiin PMN:n kestävä kehityksen asiantuntijaryhmän jatkoyöstettäväksi vuonna 2017. Tavoitteena on saada ohjelma hyväksytyksi syksyyn 2017 mennessä.

PMN:n kestävä kehityksen työryhmä käsitteli myös kestävä kehityksen pohjoismaisten indikaattorien päivitystä sekä kestävä kehityksen pohjoismaisen GRO-portaalin kehittämistä. Kestävä kehityksen asiantuntijaryhmän budjetista rahoitettiin lisäksi World Watch Instituutin järjestämää *State of the World 2016: Sustainable Cities* -tapahtumaa Helsingissä 20.5.2016 sekä Helsingissä 5.-6.6.2017 järjestettävän *World Circular Economy Forumin* valmistelua.

Työryhmä kokoontui Suomen puheenjohtajuuskauden aikana kaksi kertaa: Helsingissä toukokuussa sekä Kööpenhaminassa syyskuussa. Lisäksi puheenjohtajuuskauden suunnitelmien tueksi kuultiin eri ministeriöiden edustajien näkemyksiä kotimaassa.

Pohjoinen ulottuvuus, lähialueet ja alueneuvostot

Lähialueet ja alueneuvostot

Pohjoismaiden ministerineuvoston Baltian maiden 25-vuotisjuhlia vietettiin erilaisilla tapahtumilla. Suomen suurlähetystöt kaikissa kolmessa maassa osallistuivat aktiivisesti tapahtumiin ja tukivat näitä.

Lisäksi Luoteis-Venäjällä järjestettiin Suomen puheenjohtajuuskauteen liittyviä aktiviteetteja. Pietarissa järjestettiin Nordic Weeks -tapahtuma, jonka Suomen pääkonsulaatti koordinoi.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Luoteis-Venäjän toimistojen alasajon jälkeen uusi yhteistyöohjelma aloitettiin vuonna 2016. Pohjoismaiset yhteistyöministerit päättivät helmikuussa 2016 uudesta ohjelmasta, jonka suuruus on n. 15 milj. Tanskan kruunua (n. 2 milj. €). Rahoitus on melkein yhtä suuri kuin suljettujen toimistojen hallinnoima projektiohjelma. Ohjelma käynnistyi vuonna 2016 terveysalan ja ympäristönsuojelualan yhteistyöhankkeilla. Terveyshanke keskittyy tarttuvien tautien, erityisesti AIDSin torjunnan kehittämiseen ja sen toimeenpanijana on Suomen THL.

Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkoi aktiivista yhteistyötä muiden pohjoisten alueneuvostojen ja alueellisten rakenteiden kanssa ja osallistui EU:n Itämeren alueen strategian ja pohjoisen ulottuvuuden toimeenpanoon.

Arktisessa yhteistyössä aloitettiin uuden strategian suunnittelu vuosiksi 2018–2021.

Vilnassa toimivan valkovenäläisen yliopiston European Humanities University rahoitus lopetettiin.

Myös yhteistyötä läntisten naapureiden kanssa jatkettiin ja uudet suuntaviivat hyväksyttiin.

Nuorisoyhteistyö

Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (Ungdomens Nordiska Råd, UNR).

Nordjobb-vaihto-ohjelma ja Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto

Pohjoismaisen nuorisoyhteistyön näkyvimmat yhteistyömuodot olivat liiton oman toiminnan ohella Nuorten Pohjoismaiden neuvosto ja Nordjobb-vaihto-ohjelma, joita Pohjola-Nordenin Nuorisoliitto (PNN) Suomessa koordinoi. Pohjoismaiden neuvoston (PN) alainen Nuorten Pohjoismaiden neuvosto (UNR) järjesti vuotuisen istuntonsa lokakuun lopussa Tanskassa. Teemoina vuonna 2016 olivat Pohjoismaat maailmassa, ja istuntoon osallistui noin 90 nuorta eri Pohjoismaista. Nuorisopoliitikot laativat julkilausumia, jotka toimitettiin PN:n istuntoon. UNR:n presidenttinä toimi vuonna 2016 istuntoon asti Anna Abrahamsson Suomesta. Istunnossa valittiin uudeksi presidentiksi tanskalainen Espen Krogh vuodeksi 2017.

Pääasiassa Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) rahoittaman 30 vuotta täyttäneen Nordjobb-ohjelman tavoitteena on tarjota 18–28-vuotiaille pohjoismaisille nuorille kesätyötä, asunto sekä kulttuuri- ja vapaa-ajanohjelmaa Pohjolassa. Näin lisätään liikkuvuutta pohjoismaisilla työmarkkinoilla sekä pohjoismaisten kielten ja kulttuurien tuntemusta. Vuonna 2016 Nordjobbin kautta haki kesätyötä Suomesta noin 1000 nuorta, joista 54 sai työpaikan. Näistä 46 oli pohjoismaalaista ja kahdeksan EU-maista. Suomessa työpaikat ovat pääkaupunkiseudulla, Turussa, Tampereella ja Pohjanmaalla. Vuonna 2016 Nordjobbin muista Pohjoismaista sai 325 suomalaista nuorta verrattuna 277 nordjobbariin vuonna 2015. Yli 2600 suomalaista haki Nordjobbia.

PNN tarjoaa jäsenistölleen, jäsenjärjestöilleen sekä pohjoismaisista teemoista kiinnostuneille monipuolista ohjelmaa Suomessa ja muualla Pohjolassa. PNN:llä on 8 paikallisosastoa ympäri Suomea, 26 jäsenjärjestöä sekä noin 5100 henkilöjäsentä. PNN:n painopistealue vuoden 2016 toiminnassa oli tukea liiton paikallisosastojen toimintaa ja toimintaedellytyksiä. Yhteistyössä Hanasaaren ja CIMO:n kanssa järjestettiin tiedotuspäivät pohjoismaisista opiskelu- ja työmahdollisuuksista kiinnostuneille opiskelijoille. PNN osallistui PMN:n puheenjohtajuusvuonna 2016 järjestetyn nuorisokonferenssin suunnittelemiseen. Yhteistyötä Kulturkontakt Nordin kanssa tehtiin Pohjolan päivään ja Suomi Areenaan liittyen.

NORDBUK

Suomen puheenjohtajuus ja valmistelut

Suomen puheenjohtajuuskautta NORDBUKin osalta ja päätapahtumaa Sillat-Broar-Bridges-konferenssia lähettiin rakentamaan jo keväällä 2015. Suomen tavoitteiden mukaisesti haettiin uusia tapoja edistää verkostomaista työskentelyä konkreettisten tavoitteiden ja hankkeiden parissa. Keskustelu avattiin Suomessa eri ministeriöiden kanssa, jotka ovat tiukasti kiinni nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisessä. Nämä ministeriöt ottavat osaa myös pohjoismaiseen yhteistyöhön ja heidän virkamiehiään kuuluu Pohjoismaiden ministerineuvoston virkamieskomiteoihin (työelämän ÄK-A, sosiaali- ja terveystieteiden ÄK-S, koulutus- ja tutkimuksen ÄK-U sekä kulttuurin ÄK-K virkamieskomiteat). Näin laaja yhteistyö on ollut ainutlaatuista NORDBUKin toiminnassa ja myös Pohjoismaiden ministerineuvostossa.

Sillat-Broar-Bridges-konferenssi Helsingissä

Sillat-Broar-Bridges-konferenssin ajatuksena ja pääteemana oli saattaa yhteen ja mahdollistaa platform-ajatteluun pohjautuen eri pohjoismaiset toimijat ja heidän työnsä lapsi- ja nuorisoi-asiassa. Yhteistyön aloittamisen, suunnittelun ja toteuttamisen pohjana toimi pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön strategia, joka uudistettiin vuonna 2016, Suomen puheenjohtajuusvuonna. Kaikki toimijat, joihin NORDBUKin Suomen edustaja oli yhteydessä, halusivat tulla mukaan Sillat-Broar-Bridges-konferenssiin, mikä osoitti, että eri toimijat laajasti yhdistävälle konferenssille on tarvetta ja innostusta.

Hankkeessa opetus- ja kulttuuriministeriön (ÄK-U, ÄK-K) yhteistyökumppaneita olivat: sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (ÄK-S ja Pohjola2020-hanke), työ- ja elinkeinoministeriö (ÄK-A), Ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus Hanasaari, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Nordens Välfärdcenter, Cimo (nyk. opetushallitus), Nordplus, NordForsk, Kulturkontakt Nord, Nordic Center of Excellence – Justice Through Education In The Nordic Countries, Nuorisotutkimusverkosto, Ohjaamo (nuorten työllisyyden ESR-hanke Suomessa), Pohjola-Nordenin nuorisoliitto, Nuorisoyhteistyö Allianssi ry, Valtion nuorisoi-asiain neuvottelukunta - Nuora. Viestintätoimisto Miltton toimi konferenssin fasilitaattorina. Jokainen yhteistyökumppani oli mukana omien voimavarojensa ja mahdollisuuksiensa puitteissa ja yhteistyön muodot olivat tämän takia moninaiset. Kaikki antoivat konferenssille oman panoksensa ja yhteistyöpalautte oli pelkästään positiivista. Tällaisille monihallinnollisille ja monitoimijuuksisille foorumeille kaivattiin jatkoa. Pohjoismainen lapsi- ja nuorisotyö kaipaisi SLUSH-tyyppisen innovatiivisen ja eri toimijoita positiivisella tavalla yhdistävän lapsi- ja nuorisofoorumin, jonka omistajaksi jokainen yhteistyökumppani nimitti NORDBUKin.

Sillat-Broar-Bridges konferenssi Linnanmäellä Kuva: STM

Tiedot puheenjohtajuusvuoden saavutuksista sekä toteutuksesta ja kustannus- ja henkilöstövaikutuksista
 Sillat-Broar-Bridges-konferenssi käynnisti uutta yhteistyötä sosiaali- ja terveys-, työelämä- ja kulttuurisektorin kanssa Pohjola2020-hankkeessa. Onnistunut konferenssi vahvisti myös Pohjola2020-hankkeen näkemystä NORDBUKin tärkeästä roolista yhdistää poikkihallinnollisesti lapsi- ja nuorisasiat pohjoismaisessa yhteistyössä ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa. Kolmivuotinen hanke on ehdottanut, että NORDBUK jatkaisi yhteistyötä hankkeen kanssa myös vuosina 2017 ja 2018. Suomen NORDBUKin virkamiesjäsenet sekä ÄK-K:n ja ÄK-U:n suomalaiset virkamiesjäsenet voisivat ottaa vastuun Sillat-Broar-Bridges-konferenssin jatkotyöstöstä joko vuoden 2017 tai 2018 aikana. Neuvotteluja Pohjola2020-hankkeen kanssa ollaan aloittamassa, jos NORDBUK näkisi tämän tarpeellisena ja antaisi toimielimenä tähän varauksettoman tuen.

NORDBUKin osalta viedään eteenpäin Sillat-Broar-Bridges-konferenssin tuloksia, jotta voitaisiin edelleen edistää ja jatkaa jo alkanutta yhteistyötä mm. ÄK-U:n, ÄK-K:n ja ÄK-S:n kanssa. Konferenssin tulokset kiteytettiin *Calls for action* -paperiin, joka listaa kahdeksantoista konferenssin kuudessa eri työryhmässä muotoiltua tulosta. Näistä jokaisen komitean saavuttaisi parhaiten Norden2020-hankkeen kautta, johon NORDBUKilla on suora kontakti ja mahdollisuus kumppanuusrahoitukseen. Selvästi tarpeellisin yhteispohjoismainen hanke voisi olla osallisuuden edistämiseksi ja toimivien mallien jakamisessa maiden kesken. Tulisiko myös miettiä, kuinka palvelumuotoilua voitaisiin yhteisesti edistää niin, että kynnyksiä nuorille madallettaisiin ja saavutettavuutta parannettaisiin eikä stigmatisointia tapahtuisi. Voisiko hyvinä ja edelleen kehittämisen malleina pitää Suomen valtakunnallisia ohjaamo-palveluita (Navigatorn) sekä Tanskan *HeadSpace*-mallia?

NORDBUKin ohjelman toteutusta varten opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisotyön ja -politiikan vastuualueella oli käytössä n. 10 viikkotyötuntia yhden henkilön kokonaisvuosityöajasta ohjelman järjestämiseen ja puheenjohtajuusvuoden läpiviemiseen. Tämän lisäksi Hanasaaren ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskus vastasi Sillat-Broar-Bridges-konferenssin järjestämisestä yhteistyökumppanina ministeriön kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi Suomessa järjestetyn virkamieskomitean kokouskustannuksista ja myönsi erityisavustuksen Hanasaarelle. Kansalliset kustannukset olivat yhteensä noin 26 000 euroa.

NORDBUK tuki lisäksi puheenjohtajuusvuoden Sillat-Broar-Bridges-konferenssia yhteensä noin 100 000 eurolla. Suurin konferenssin kuluerä oli nuorten osallistujien matka- ja hotellimajoituskulut, jotka Hanasaari maksoi nuorille kokonaisuudessaan. Konferenssiin osallistui yli 200 henkilöä, joista puolet oli nuoria.

Ruotsin kielen edistäminen

Koulutuksen ja tutkimuksen sekä kulttuurin virkamieskomiteoilla on ollut yhteistyöryhmä, joka on tarkastellut sektoreiden välisen yhteistyön tiivistämistä lasten ja nuorten pohjoismaisten kielten osaamisen vahvistamiseksi koko Pohjolassa. Yhteisrahoituksella perustettiin pohjoismainen elokuvaportaali *Norden i skolan* -sivuston yhteyteen.

Kulttuuriministerineuvosto (MR-K) myönsi varoja alle 25-vuotiaille lapsille ja nuorille suunnattuun pilotti-ohjelmaan, jonka keskiössä on lasten ja nuorten oman kulttuurin luominen. Ohjelma tukee hankkeita, joissa korostuu taiteellisen luomisen ja osallisuuden lisäksi lasten ja nuorten ymmärrys Pohjoismaiden ja pohjoisten alueiden kieliä ja kulttuureita kohtaan. Ohjelmaa hallinnoi Suomessa sijaitseva Nordisk kulturkontakt.

Kulttuurisektori teetti myös selvityksen, jossa tarkasteltiin toiseen Pohjoismaahan työskentelemään tai opiskelamaan muuttaneen pohjoismaisen nuoren kielellisiä valintoja ja kokemuksia.

Kielyhteistyössä nousivat myös aiempaa vahvemmin näkyviin maahanmuuttajien ja pakolaisten kielten oppimiskysymykset. Suomessa järjestettävän vuosittaisen Kieliparlamentin teemana oli muuttuva pohjoismainen kielimaisema.

Vuonna 2016 Svenska nu -verkoston kouluille tarjoama ruotsinkielinen kulttuuriohjelma tavoitti kaikkiaan 80 000 oppilasta ja opettajaa eri puolilla maata. Ruotsin kielen opetuksen aikaistamisen myötä Svenska nu:n toiminta tavoitti kaksi uutta kohderyhmää; 6. vuosikurssin oppilaat ja ruotsin kieltä opettavat luokanopettajat.

Itsehallintoalueiden asema ja osallistuminen

Pohjoismaiset itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti osallistuivat ministerineuvoston toimintaan aktiivisesti Helsingin sopimuksen määrittämässä puitteissa ja mahdollisimman täysipainoista osallistumista linjanneen vuoden 2007 Ahvenanmaa-asiakirjan pohjalta. Itsehallinnon keskinäinen koordinaatio jatkui ja vuonna 2016 nousi esiin erityisesti Färsaarten asema. Färsaarten esitys Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston jäsenyydestä sekä liittymisestä sopimuspuolena pohjoismaisiin yhteistyösopimuksiin ei johtanut toimenpiteisiin. Yhteistyöministerit ottivat tiedoksi Tanskan ja Färsaarten yhteisen sitoumuksen selvittää, miten Färsaarten osallistumista pohjoismaiseen yhteistyöhön Tanskan kuningaskunnan valtiosuhteiden osapuolena ja autonomisena alueena voitaisiin edelleen kehittää.

Pohjoismaiden pääministereiden kokous pidettiin ensimmäistä kertaa Ahvenanmaalla, Getassa syyskuussa.

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

Kulttuuriyhteistyö

Kulttuuri yhdistää meitä pohjoismaalaisia. Se on myös virallisen, vuoden 1962 Helsingin sopimukseen perustuvan, pohjoismaisen yhteistyön yksi peruspilari. Ymmärrämme kulttuurin merkityksen ja arvon osana hyvinvointia ja osallistamista samalla tavalla. Teknologia on lisännyt kulttuurin ja taiteen avoimuutta. Se on tuonut uusia tapoja luoda, kokea ja kuluttaa. Parhaimmillaan digitalisaatio lisää kulttuuripalveluiden saavutettavuutta, esteettömyyttä ja avoimuutta. Lisäksi kiinnostus pohjoismaisia kulttuurejamme kohtaan maailmalla on suurta.

Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuurisektorin puheenjohtajuusohjelman lähtökohtana toimivat Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuriyhteistyön strategian 2013–2020 teemat: kestävä Pohjola, luova Pohjola, kulttuurienvälinen Pohjola, nuori Pohjola ja digitaalinen Pohjola. Puheenjohtajuuskauden aikana panostettiin suuriin ajassa eläviin hankekokonaisuuksiin, ja osa hankkeista oli jatkumoa aikaisemmille puheenjohtajuusvuosien hankkeille. Kulttuurisektorilla painotettiin erityisesti digitaalinen Pohjola – avoin Pohjola -tematiikkaa, ja että kaikki pohjoismaalaiset, myös uudet tulokkaat, tuntisivat olevansa kotonaan Pohjoismaissa ja kokisivat myös pohjoismaisen kulttuurin omakseen. Tavoitteena on, että kulttuurista ja taiteesta olisi apua tulijoille heidän integroitumisessaan ja kotoutumisessaan uuteen kotimaahansa, ja että he myös niiden kautta kokisivat itsensä tervetulleiksi.

Puheenjohtajuusohjelman puitteissa järjestettiin yhteensä kahdeksan konferenssia tai muuta tapahtumaa, joissa käsiteltiin mm. digitalisaation vaikutuksia museoalan kokoelmanhallintaan, kulttuurin ilmaisunvapautta, arkkitehtuuria pohjoismaisen kulttuurin voimavarana, lasten ja nuorten kiinnostusta taide- ja kulttuuri-toimintaan, keinoja online-vihapuheen ehkäisemiseksi sekä moninaisuutta ja kestävä kehitystä osana pohjoismaista kulttuuripolitiikkaa. Lisäksi kulttuurisektori käynnisti Suomen puheenjohtajuusvuoden aikana yhteistyöministeriöiden kolmivuotisen maahanmuuttoon ja pakolaisiin liittyvän kotouttamispanostus (2016–2018) nostamalla esiin kulttuurisektoriin ja kansalaisyhteiskunnan roolia kotoutumisessa.

Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 -prioriteettihankkeen puitteissa käynnistettiin ajankohtainen osahanke *Monikielisyys ja moninaisuus kulttuurikentän voimavarana – työllistyminen ja kotoutuminen Pohjoismaissa kirjallisuuden avulla* keväällä 2016. Tämän *Kulttuuria kaikille* -palvelun koordinoiman hankkeen tavoitteena on tukea maahanmuuttajien omakielistä, Pohjoismaissa syntyvää kaunokirjallisuutta sekä lähestyä kotoutumista ja kulttuurien välistä vuoropuhelua kirjallisuuden kautta.

Myös yhteispohjoismaisen *Nordic Matters* -kulttuuritapahtuman valmistelut ajoittuivat Suomen puheenjohtajuusvuodelle. *Nordic Matters* esittelee Lontoon Southbank Centressä vuoden 2017 aikana pohjoismaista taidetta ja kulttuuria osana kulttuurikeskuksen ohjelmistoa. Tapahtuma ulottuu kaikille taiteenaloille. Keskeisiä teemoja ovat kestävä kehitys, tasa-arvo, leikkiminen sekä lapset ja nuoret.

Suomen puheenjohtajuusvuonna järjestettiin kaksi Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokousta (MR-K) ja neljä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön virkamieskomitean (ÄK-K) kokousta. Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvoston kokouksissa tehtiin poliittisia linjauksia ja priorisointeja mm. pakolaisten ja maa-

hanmuuttajien kotouttamisesta, kulttuurisesta ilmaisunvapaudesta sekä pohjoismaiseen elävään musiikkiin panostamisesta.

Puheenjohtajuusvuoden ensimmäisen kulttuuriministereiden kokous pidettiin toukokuun alussa Helsingissä Unescon Maailman lehdistönvapauden päivän sananvapauskonferenssia edeltävänä päivänä. Kokouksessa kulttuuriministerit keskustelivat siitä, miten tämänhetkinen pakolaiskriisi on vaikuttanut luottamukseen ja kuvaan Pohjoismaista demokraattisina, avoimina ja osallistavina yhteiskuntina, ja miten kriisi on haastanut taiteellista ilmaisunvapautta.

Re-shaping Cultural Policies -seminaarin yhteydessä ministerit hyväksyivät julkilausuman kulttuuriseen ilmaisunvapauteen liittyvien uhkien torjumisesta.

Pohjoismaiset kulttuuriministerit Helsingissä Kuva: Katarina Koch/OKM

Ministereille esiteltiin Osllossa vuoden 2015 joulukuussa järjestetyn kulttuuriesineiden laitonta kauppaa käsitelleen konferenssin loppuasiakirja. Siinä esitettiin ajankohtaisia pohjoismaisen yhteistyön toimia, joiden avulla maat voivat yhdessä hyödyntää voimavarojaan tehokkaammin. Ministerit kehottivat asianomaisia viranomaisia jatkamaan työtä suositusten mukaisesti. Puheenjohtajuusvuoden toisessa kulttuuriministerikokouksessa joulukuussa ministerit päättivät vuoden 2017 budjetista, muun muassa 2 miljoonan Tanskan kruunun panostuksesta Pohjoismaisen kulttuurirahaston elävän musiikin hankkeeseen. Pohjoismaisen kulttuuripolitiikan tietopankin isäntäinstituutioksi valikoitui ruotsalainen Myndigheten för kulturanalys.

Kulttuuriministerit myönsivät varoja myös yhteispohjoismaiselle kirjastohankkeelle, jonka tavoitteena on mahdollistaa muunkielisen materiaalin lainaaminen maahanmuuttajataustaisille pohjoismaalaisille, profiloida uusia hankkeita, vakiinnuttaa kirjastoyhteistyötä sekä vaihtaa kokemuksia koskien kulttuurienvälistä vies-

tintää ja monikulttuurisia kirjastopalveluita. Tavoitteena on luoda maailman ensimmäinen digitaalinen maa-
hanmuuttajakirjasto.

Kulttuuriministerit vahvistivat pohjoismaisten laitosten strategiset mandaatit astuviksi voimaan vuoden 2017
alusta. Uudet mandaatit toimivat ylätason ohjenuorana ja korvaavat entiset kolmivuotiset tavoite- ja tulos-
sopimukset. Helsingissä sijaitseva Kulturkontakt Nord (KKN) on vuoden 2017 helmikuun alusta nimeltään
Nordisk kulturkontakt.

Keväällä 2016 Pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön strategialle 2013–2020 tehtiin ulkopuolinen väliarviointi,
jossa tarkasteltiin strategian tavoitteiden relevanttiutta ja muutostarpeita. Väliarviointi osoitti, että strategia
on hyvin tunnettu ja se koetaan relevantiksi. Strategia on vaikuttanut eri tavoin Pohjolan-talojen ja instituut-
tien toimintaan. Se on mahdollistanut vakaan lähtökohdan vaihtuville puheenjohtajuuksille sekä toiminut
viestinnällisenä työkaluna Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuriyhteistyölle.

Puheenjohtajuusvuoden kustannus- ja henkilöstövaikutukset

Sektoriohjelman toteutusta varten opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan puolella oli
käytössä yksi lisähenkilöresurssi koko vuoden ajan. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi Suomessa järjestet-
tyjen ministerikokouksen ja virkamieskomitean kokouskustannuksista ja myönsi myös erityisavustuksia hal-
linnonalan toimijoille pohjoismaisiin puheenjohtajuusvuoden tapahtumiin (Kansallismuseo, Hanasaari, Arkki-
tehtuurin tiedotuskeskus, Pohjoismainen kulttuuripiste). Kansalliset kustannukset olivat yhteensä noin
160 000 euroa. Kulttuuriministerineuvostolta saatiin tämän lisäksi rahoitusta puheenjohtajuusvuoden semi-
naareihin ja konferensseihin yhteensä noin 150 000 euroa (1 100 000 Tanskan kruunua).

Koulutus- ja tutkimusalan yhteistyö

Pädi, pädi näytä mulle! Päiväkoti Onnelan lapset esiintyivät Säätötalolla pohjoismaisessa varhaiskasva-
tuksen seminaarissa. Kuva: Liisa Takala

Osaamisen ketju kuntoon

Sektoriohjelman pääteemana oli koulutusjärjestelmän kokonaisuus ja sen kyky vastata yhteiskunnan ja työelämän sekä erilaisten oppijoiden muuttuviin tarpeisiin. Erityistä huomiota ministeri- ja virkamieskokouksissa ja puheenjohtajuusvuoden tapahtumissa vuoden mittaan kiinnitettiin ennätyskellisen suuren pakolaismäärän vaikutuksiin ja sen luomiin akuutteihin tarpeisiin koulutusjärjestelmässä eri Pohjoismaissa.

Ajankohtaisten tarpeiden pohjalta tarkasteltiin ja päivitettiin yhteistyön muotoja aikuisten perustaitoja koskevassa asiantuntijaryhmässä, aikuiskoulutuksen pohjoismaisen verkoston (NVL) uusissa hankkeissa sekä Nordplus-ohjelman tulevan kauden uudistuksissa. Päätettiin kannustaa Pohjoismaiden ja Baltian maiden kouluja ja korkeakouluja yhteisiin hankkeisiin maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi Nordplus-ohjelmassa erityisellä kotoutumiskampanjalla vuosina 2017–2018. Myös kieliyhteistyössä maahanmuuttajien ja pakolaisten kielten oppimiskysymykset nousivat aiempaa vahvemmin näkyviin. Suomessa järjestetävän vuosittaisen Kieliparlamentin teemana oli muuttuva pohjoismainen kielimaisema.

Osaamisen ketjun alkupäätä, varhaiskasvatusta, tuotiin vahvemmin osaksi pohjoismaista koulutusyhteistyötä järjestämällä varhaiskasvatuksen pohjoismaisen konferenssi Säätytalolla syyskuussa.

Osaamisen ketjun, hyvinvoinnin ja tasa-arvon kysymyksissä käynnistettiin uutta yhteistyötä sosiaali- ja terveys-, työelämä- ja kulttuurisektorin kanssa Pohjola2020-hankkeessa. Tämän puitteissa järjestettiin mm. suuri poikkihallinnollinen Sillat-Broar-nuorisokonferenssi Linnanmäellä syyskuun lopulla yhteistyössä pohjoismaisen lapsi- ja nuorisoyhteistyökomitean Nordbukin ja Hanaholmenin kanssa.

Koulutussektorilla käynnistettiin Suomen puheenjohtajuusvuonna myös lasten ja nuorten väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyn hanke. Yhteistyön tuloksena ensi vuonna järjestetään hankkeen puitteissa Euroopan neuvoston materiaaleihin pohjautuvaa pohjoismaista täydennyskoulutusta opettajille.

Liikkuvuuden edistäminen

Suomen puheenjohtajuusvuoden aikana ministerit vahvistavat ensimmäistä kertaa viisivuotishjelma-kauden yhteispohjoismaiselle *Nordic Master* -maisteriohjelmalle. Pidemmällä ohjelmakaudella on tarkoitus vahvistaa ohjelman toimintaedellytyksiä ja edesauttaa sen pitkäjänteisempää strategista suunnittelua.

Opetusministerit allekirjoittivat päivitetyn korkea-asteen koulutuksen tunnustamista koskevan Reykjavík-julistuksen. Päivityksen tavoitteena on kirittää pohjoismaista yhteistyötä akateemisen osaamisen automaattisessa tunnustamisessa.

Reykjavík-julistuksen allekirjoitus-tilaisuus Kuva: Kai Koivumäki

Korkeakoulutus ja tiede yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittäjänä

Yhteistyössä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin kanssa järjestettiin pohjoismainen konferenssi korkeakoulutuksen tutkintokoulutuksen laadusta ja opiskelijakeskeisestä oppimisesta 14.6. Konferenssi oli jatkumoa pohjoismaisen asiantuntijaryhmän työlle.

Vuoden aikana järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteinen kokous pohjoismaisen tutkimusyhteistyöelimen NordForskin hallituksen ja koulutuksen ja tutkimuksen virkamieskomitean välillä. Pohjoismaisen tutkimusyhteistyön resursseja on pyrkimys vahvistaa entistä aktiivisemmalla kansallisten tutkimusrahoittajien välisellä yhteistyöllä. Vaikuttavuutta on haettava myös vahvemmassa yhteydestä toisiin politiikkasektoreihin pohjoismaisessa yhteistyössä.

Erityistä temaattista painoarvoa annettiin puheenjohtajuusvuonna pohjoismaiselle vuoropuhelulle avoimesta tieteestä. Avoimen tieteen ja tutkimuksen ATT-hankkeen vuosikonferenssista tehtiin pohjoismainen ja se järjestettiin Metropolia ammattikorkeakoululla marraskuussa. Monipuolisin asiantuntijapuheenvuoroin eri Pohjoismaista tarkasteltiin erityisesti tutkijoiden meritoitumiskysymyksiä avoimen tieteen maailmassa sekä pohjoismaisia yhteistyömahdollisuuksia NordForskin tekemän taustaraportin pohjalta. Keskustelu jatkuu NordForskin hallituksessa sekä Norjan PMN:n puheenjohtajuusvuonna 2017.

Tiedot puheenjohtajuusvuoden saavutuksista ja toteutuksesta

Sektoriohjelman tapahtumissa oli vuoden aikana lähes 4 000 osallistujaa. Näiden lisäksi useat tilaisuudet lähetettiin suorina verkkolähetyksinä.

- Poikkihallinnollinen yhteistyö sosiaali- ja terveys-, kulttuuri- ja työelämäsektorin kanssa
- NordForskin hallituksen ja koulutuksen ja tutkimuksen virkamieskomitean välisen vuoropuhelun kehittäminen
- Pohjoismaisten opetusministeriöiden johtavien virkamiesten välisten vuoropuhelun vahvistaminen ajankohtaisissa asioissa
- Nordplus-ohjelman uuden ohjelmakauden valmistelu (2018–2022), kieliohjelman uudistaminen ja kotouttamisen parissa tehtävän yhteistyön tiivistäminen koulutussektorilla Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä
- Liikkuvuuden edistämiseksi tehty työ: viisivuotinen ohjelmakausi *Nordic Master* -ohjelmalle, akateemisen osaamisen tunnustamista koskevan Reykjavik-julistuksen päivitys

Puheenjohtajuusvuoden kustannus- ja henkilöstövaikutukset

Sektoriohjelman toteutusta varten opetus- ja kulttuuriministeriön koulutus- ja tutkimuspolitiikan puolella oli käytössä yksi lisähenkilöresurssi koko vuoden ajan. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastasi Suomessa järjestettyjen ministerikokouksen ja virkamieskomitean kokouskustannuksista ja myönsi myös erityisavustuksia ja määrärahoja hallinnonalan toimijoille pohjoismaisiin puheenjohtajuusvuoden tapahtumiin (mm. Opetushallitus, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Suomen Akatemia). Kansalliset kustannukset olivat yhteensä noin 155 000 euroa.

Koulutuksen ja tutkimuksen ministerineuvostolta saatiin tämän lisäksi rahoitusta puheenjohtajuusvuoden seminaareihin ja konferensseihin yhteensä noin 150 000 euroa.

Ympäristö

Ympäristöyhteistyön toimintaohjelma 2013–2018 ohjaa edelleen PMN:n yhteistyötä ympäristösektorilla. Vuonna 2015 väliarvioinnin suositusten mukaisesti painotuksia ei ole ollut tarvetta muuttaa, joskin jo aiemmin tehdyt kiertotalousponnistukset on nostettu näkyvämmiin esille. PMN:n ympäristöasioiden virkamieskomitean ja sen pysyvien työryhmien toiminta suuntautui aktiivisesti kansainväliseen ja EU-vaikuttamiseen. Samalla haettiin yhteistyössä ratkaisuja konkreettisten, Pohjoismaille keskeisten kansallisten kysymysten ratkaisemiseen.

Vuoden 2016 aikana huomioitiin erityisesti muovien kertyminen meriin ja vesistöihin ja muovijätteen synty-
misen ja sen haittojen vähentäminen, myös yhteistyössä globaalitoimijoiden kanssa. Pohjoismaiden monipuolista tukea ilmastoneuvotteluille on jatkettu ja näkyvyyttä saatiin jälleen omalla pohjoismaisella paviljongilla Marrakechissa pidetyssä YK:n ilmastopöytäkokouksen osapuolikokouksessa joulukuussa 2016. Suomen ministerit saivat eri oheistapahtumissa erityistä näkyvyyttä PMN:n puheenjohtajuuden kautta.

Suomen PMN:n puheenjohtajuus heijastui monin eri tavoin vuoden 2016 toimintaan. Ympäristösektorilla käynnistyi kaksi puheenjohtajuushanketta, jotka toteutetaan 2016–2018 aikana:

1. *Ympäristömerkki Joutsen, kiertotalous ja ympäristöjalanjälki* -hankkeen ohjausryhmän 14 jäsentä kattavat kaikki Pohjoismaat. Hanke on jo herättänyt kiinnostusta kansainvälisillä foorumeilla, kuten EU:ssa ja OECD:ssä.
2. *Arktisten pintavesien sosio-ekonominen merkitys* -hankkeen tavoitteena on täydentää runsasta, jo saatavilla olevaa luonnontieteellistä tietoutta arktisista vesistä taloudellisella ja sosiaalisella tarkastelulla. Hanke käynnistyi täysimittaisesti syksyllä 2016, ja ohjausryhmässä on jäseniä kaikista Pohjoismaista. Hankkeen tarkoituksena on myös tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Suomen keväällä 2017 käynnistytävissä Arktisen neuvoston puheenjohtajuudessa.

Lisäksi ympäristösektorin omasta budjetista rahoitettiin kaksi Suomen puheenjohtajana vetämää yksivuotista hanketta: *Kiertotalouden edistäminen julkisissa hankinnoissa ja Tehokkaan globaalien kemikaali- ja jätehallinnon kehittäminen*. Viimemainitun hankkeen loppuseminaariin Helsingissä osallistuivat mm. Pohjoismaat ja useita muita maita, ml. kehitysmaita, EU-komissio ja YK:n ympäristöohjelma UNEP. Seminaarin tuloksia hyödynnettiin kansainvälisesti tulevaa kansainvälistä kemikaali- ja jätehallintoa koskevissa neuvotteluissa.

Suomen aloitteesta Pohjoismaiden ympäristöministerit (MR-M) päättivät huhtikuussa pidetyssä kokouksessaan tukea vuoden 2017 YK:n korkean tason ympäristökokouksen (*United Nations Environment Assembly*) valmisteluja Pohjoismaille tärkeissä kysymyksissä. Ministerikokous antoi myös tähän liittyvän julkilausuman, jonka Suomi valmisteli.

Puheenjohtajuuden suoria kustannuksia aiheutui lähinnä Suomessa pidettyjen kokousten ja muiden tilaisuuksien käytännön järjestelyistä, ml. tilavuokrat. Kustannusarvio alittui. Kokous- ja sisältövalmistelusta vastasi ympäristöasioiden virkamieskomitean suomalainen edustaja yhdessä määräämisenä jo aiemmin PMN-työtä tehneen henkilön kanssa, jonka osa-aikaista työpanosta hiukan nostettiin. Ympäristöministeriön ja sen alaisen hallinnon asiantuntijat antoivat tärkeän työpanoksen asiakirjojen valmistelussa ja esim. koordinoimalla EU-komissiolle osoitettujen ministereiden kirjeiden sisältöä. Eri valmistelutehtävien ja käytännön tehtävien jakautumisessa sihteeristön ja puheenjohtajamaan välillä koettiin, että puheenjohtajamaalle tuli yllättävän paljon tehtäviä.

Muu ympäristöhallinnon toimialan pohjoismainen yhteistyö

Ympäristöministeriön rakennetun ympäristön tulosalue on osallistunut PMN:n aluepolitiikan yhteistyöohjelman toteuttamiseen toimimalla jäsenenä aluepolitiikan virkamieskomitean *Vihreä kasvu – suunnittelu ja kestävä kehitys kaupunkialueella* -työryhmässä. Ryhmä keskittyi Pohjoismaiden suurten kaupunkikeskusten suunnittelukysymyksiin ja suunnittelutyökalujen kehittämiseen. Ryhmällä oli v. 2016 kolme kokousta.

Kolmivuotisen Nordic Innovationin vetämän *Nordic Built Cities* -hankkeen puitteissa järjestettiin Pohjoismaiden kaupunkien välinen innovatiivisten ja kestävien ratkaisujen kilpailu. Kansalliset voittajat julkistettiin Suomessa 15.-16.6. pidetyssä konferenssissa, jonka järjestäjät olivat Nordic Innovation ja ympäristöministeriö.

PMN-työskentelyn lisäksi säännöllistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa on mm. aluesuunnittelussa (vuosittainen Planmöte), merialuesuunnittelussa ja rakentamisen erikoiskysymyksissä (esim. vesivahinko- ja kosteusasiat, rakennustuotesäännökset). YK:n ympäristöohjelman UNEP:n toimintaa ja rahoituskysymyksiä käsitellään säännönmukaisesti pohjoismaisessa verkostossa. Myös kansainvälisen kemikaali- ja jäteasioiden hallinnon asioissa Pohjoismailla on säännöllisiä kokouksia.

Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön NEFCOn sopimuksen tarkistuksesta neuvoteltiin v. 2016 aikana, ja muutossopimus allekirjoitettiin Helsingissä 14.12.2016 ministeri Kimmo Tiilikaisen johdolla. NEFCOn päätoiminta-alueena säilyi Itä-Eurooppa, mutta sopimus mahdollistaa pohjoismaisten pk-yritysten toiminnan lainoituksen myös muualla ilmastoon ja vihreään talouteen liittyvissä hankkeissa. NEFCOn hallitus kokoontui neljää kertaa vuoden 2016 aikana, kolmesti Helsingissä ja kerran Kiovassa, jossa NEFCO järjesti seminaarin Ukrainan kuntasektorin energiatehokkuus- ja vesihuoltohankkeista. Seminaariin osallistui useita kansainvälisiä rahoituslaitoksia, eri länsimaiden kehitysyhteistyötahoja ja lukuisia Ukrainan kaupunkien ja kuntien pormestareita. NEFCOn ja Pohjoismaiden toiminta sai erittäin hyvää palautetta.

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

Elinkeinoministerien, alueministerien ja energiaministerien kokoukset (M-NER) pidettiin marraskuussa Helsingissä. Puheenjohtajana kokouksissa toimi elinkeinoministeri Olli Rehn.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Ministerikokouksen keskeiset teemat olivat uuden pohjoismaisen elinkeino- ja innovaatiopolitiittisen ohjelman 2018–2021 suunnittelu sekä teollisen tuotannon kehitysnäkömät.

Ohjelmaa koskevissa painopisteissä korostui erityisesti turismin asema. Teollisen tuotannon kehitysnäkymien osalta havaittiin samankaltaisuudet eri Pohjoismaiden tilanteessa, mikä puoltaa yhteisiä kehittämispennistuksia. Elinkeino- ja alueministerit kuuluivat selvitysmies Jorma Ollilan esityksen pohjoismaisen energiayhteistyön läpivalaisusta. Ollilla korosti mm. EU-yhteistyön tärkeyttä.

Merkittävät hankkeet elinkeino- ja innovaatioalalla 2016

Suomen keskeisin tavoite puheenjohtajuuskaudella oli virkamieskomitean (ÄK-N) ja Nordic Innovationin (NI) työskentelyn lähentäminen. Viime vuosina organisaatiot ovat eri syistä ajautuneet erilleen, mikä on vähentänyt mm. raportointia. Koska Nordic Innovationin toiminta muodostaa yli 90 prosenttia virkamieskomitean

käytössä olevista projektivaroista, on selvää, että yhteistyön pitää olla tiiviimpää. NI on virkamieskomitean keskeinen työväline pohjoismaisen elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toteuttamisessa.

Nordic Innovationin strategiaa suunniteltiin yhdessä Nordic Innovationin hallituksen kanssa kahdessa työpajassa. Carina Christensen vieraili kaikissa Pohjoismaissa syksyn kuluessa. Suomessa Christensen vieraili syyskuun alussa. Hän haastatteli suomalaisen innovaatiopolitiikan keskeisiä vaikuttajia ministeriössä ja mm. Tekesissä. Christensen oli myös läsnä kaikissa ÄK-N:n kokouksissa.

Toinen tavoite eli uuden elinkeino- ja innovaatiopoliittisen ohjelman rakentaminen vuosille 2018–2022 aloitettiin samalla kun yhteistyötä NI:n kanssa kehitettiin. Ohjelmatyö jatkuu Norjan puheenjohtajakaudella. Ohjelman jakautumisesta kolmeen päätavoitteeseen (kansainvälistyminen, innovaatiot ja ekosysteemit) sovittiin syksyn työpajassa.

Kolmas Suomen puheenjohtajuuskauden tavoite oli EU-suhteiden kehittäminen. Tässä tarkoituksessa ÄK-N vieraili joulukuun alussa Brysselissä, jossa se tapasi lukuisia Brysselin avainhenkilöitä.

Aluepolitiikka

Tanskan puheenjohtajuuskaudella aluepolitiikan ja -suunnittelun sektorilla erityisenä painopisteenä oli *Nordic built cities*, jonka tavoitteena on kehittää houkuttelevia, älykkäitä ja kestäviä kaupunkeja. Myös seuraavat puheenjohtajamaat Suomi ja Norja ovat sitoutuneet jatkamaan työtä.

Aluesektorin kuluvan kauden yhteistyöohjelman toteutus päättyi 2016. Marraskuussa pidettiin virkamieskomitean ja Nordregion yhteinen tilaisuus, jossa keskusteltiin ohjelmaa toteuttavien työryhmien edistymisestä. Kyseessä on kaikkiaan neljä työryhmää: hyvinvointi/demografia, arktiset alueet, vihreä kasvu/suunnitteluyhteistyö ja vihreä kasvu/innovaatio. Viime mainitun vetovastuu on Suomella. Lisäksi keskusteltiin seuraavan kauden 2017–2020 yhteistyöohjelman sisältökriteereistä ja toimintatavoista. Uusi yhteistyöohjelma hyväksyttiin vuoden 2016 alueministerikokouksessa.

Pohjoismaiset yhteistyöministerit allekirjoittivat lokakuussa Länsipohjolan kehittämisrahastoa (Vestnordenfonden) koskevan valtiosopimuksen muutoksen.

Uusitussa sopimuksessa rahaston pääsijaintipaikka voi olla joko Färsearilla, Grönlannissa tai Islannissa. Edellisessä sopimuksessa pääsijaintipaikka oli ainoastaan Reykjavik ja rahastolla oli edustus Torshavnissa ja Nuukissa.

Vuoden lopulla päätettiin, että kahdentoista raja-alue työryhmän rahoitus uudistetaan vuoden 2016 kevätkaudella. Samalla annettiin rajatyöryhmille aktiivisina alueellisina toimijoina mahdollisuus osallistua tiiviimmin uuden yhteistyöohjelman valmisteluun.

Energiapolitiikka

Ministerikokous pidettiin marraskuussa Helsingissä. Kokouksen pääaihe oli Jorma Ollilan väliraportti pohjoismaisen energiayhteistyön strategisesta läpivalaisusta. Ollila korosti, että Pohjoismaiden tulee laatia kymmenen vuoden päähän ulottuva visio energiayhteistyölleen. Hän esitti myös ajatuksiaan yhteistyöstä sähkömarkkinoilla, uusiutuvassa energiassa ja yhteisestä vaikuttamisesta EU:n energiapolitiikkaan. Jorma Ollila valittiin selvitysmieheksi vuoden 2016 alussa ja hänen loppuraporttinsa valmistuu v. 2017 huhtikuun alussa. Ministerikokouksessa keskusteltiin lisäksi sähkömarkkinoiden ajankohtaisista kysymyksistä ja pohjoismaisesta yhteistyöstä EU:n Energiaunioniin liittyvissä komission ehdotuksissa. Ennen kokousta järjestet-

tiin aamiainen, johon osallistuivat ministerit, suurten pohjoismaisten energiayhtiöiden ja kantaverkko-operaattoreiden johtajat.

Merkittävät hankkeet energiapolitiikan yhteistyössä vuonna 2016

Sähkömarkkinoiden teho-ongelmia helpottavien mahdollisten pohjoismaisten toimenpiteiden selvitystyö jatkui. Euroopan komission alueellisen markkinamallin ja Pohjoismaiden sähkömarkkinamallin erojen analysointi jatkui ja sähkömarkkinatyöryhmä (EMG) esitti komissiolle näkemyksensä mm. kapasiteettimekanismeista ja tulevasta sähkömarkkinoiden uudesta lainsäädännöstä. Pohjoismaiset kantaverkko- ja järjestelmäoperaattorit esittivät EMG:lle tilannekatsauksen pohjoismaisen sähköverkon kehittämissuunnitelmasta, joka esitellään vuoden 2017 ministerikokouksessa. Pohjoismaisten regulaattorien järjestön, NordREG, sähkökäytön joustavuuden lisäämistä selvittävän työryhmän työ jatkui. Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö jatkui mm. EU:n verkkokoodien ja tulevan sähkömarkkinamallin ympärillä.

Energiatehokkuuden yhteistyössä käynnistettiin hanke *Energiapalvelujen pohjoismaiset näkymät* samoin kuin hanke *Pohjoismainen näkemys EU:n lämmityksen ja viilennyksen strategiasta*. Nordsyn, joka on Pohjoismaiden viranomaisten yhteistyötä ekodesignin ja energiamerkintöjen markkinavalvonnassa, jatkui. Ministerikokouksessa päätettiin, että Pohjoismaat esittävät EU:n komissiolle halunsa isännöidä komission kanssa Euroopan unionin alueella keväällä 2018 järjestettävät kokoukset *Clean Energy Ministerial 9 ja Mission Innovation 3*.

Suomen puheenjohtajuusseminaari aiheista *Bioenergian rooli EU:ssa ja Bioenergian kestävyys* järjestettiin Brysselissä lokakuun alussa. Seminaari osoittautui hyväksi keinoksi tuoda esille pohjoismaisia näkemyksiä. Raportti Pohjoismaiden uusiutuvan energian tukijärjestelmistä ja EU:n valtiontuen suuntaviivoista valmistui. Uusiutuvan energian ryhmä on seurannut nykyisen direktiivin toimeenpanoa ja vuoden 2020 jälkeisen sääntelyn valmistelua vaihtamalla näkemyksiä ja koordinoimalla komissioon vaikuttamista.

Pohjoismainen energiatutkimus (NEF) osallistui IEA:n julkaisun *World Energy Outlook 2016* laadintaan ja siinä oli myös luku Pohjolan energijärjestelmistä. NEF ja IEA julkaisivat lisäksi yhteisen katsauksen *Nordic Energy Technology Perspectives 2016*. NEF koordinoi myös projektin *Pohjoismainen yhteistyö lentoliikenteen kestävässä polttoaineissa*.

Aluepolitiikka

Aluekehityksestä vastaavat ministerit tapasivat Helsingissä marraskuussa. He keskustelivat ja vertailivat kokemuksia käynnissä olevista kunta- ja alueuudistuksista, joita on vireillä jokaisessa Pohjoismaassa ja myös itsehallintoalueilla. Keskustelua käytiin myös siitä, miten pakolaisten kotouttamista ja integrointia työelämään voidaan tehostaa. Lisäksi kuultiin tilannekatsaus rajaestetyöstä.

Merkittävät hankkeet aluekehityksen sektorilla 2016

Tärkein hanke oli uuden pohjoismaisen aluepolitiikan yhteistyöohjelman 2017–2020 suunnittelu ja laadinta. Uusi aluepolitiikan yhteistyöohjelma hyväksyttiin aluepoliittisessa virkamieskomiteassa kesällä. Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikan ministerineuvosto hyväksyi ohjelman syyskuussa ja Pohjoismaiden neuvosto antoi oman lausuntonsa ohjelmasta loppusyksystä. Yhteistyöohjelman laadinnassa kuultiin laajasti eri tason politiikan- ja virkamiestoimijoita kaikissa Pohjoismaissa. Lisäksi järjestettiin kansallisten ja alueellisten toimijoiden ja tutkijoiden kanssa sisältökeskusteluja.

Yhteistyöohjelman yleisperiaatteena on:

- Toiminta on pohjoismaisella tasolla ja sen tulee myötävaikuttaa pohjoismaisen hyödyn lisääntymiseen
- Yhteistyön vahvistaminen alueiden, alueellisten toimijoiden ja kansallisten viranomaisten välillä
- Yhteistyön vahvistaminen muiden alueiden kehittämiseen vaikuttavien sektoreiden kanssa
- Koordinoinnin vahvistaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan kanssa.

Yhteistyöohjelmaa toteutetaan kolmessa, kansallisista ja alueellisista edustajista koostuvassa työryhmässä: Kestävä maaseudun- ja alueiden kehitys, Innovatiiviset alueelliset ympäristöt sekä Kestävät kaupungit ja kaupunkikehittäminen.

Tärkeä hanke oli myös pohjoismaisen raja-alue yhteistyön uudistaminen vuodesta 2017 alkaen. Tavoitteena oli uudistaa 12 raja-aluekomitealle suunnattujen varojen käyttöä mm. tarkistamalla päällekkäisyyksiä ja sitomalla komiteoiden toiminta kiinteämmin uuden yhteistyöohjelman toteutukseen. Lisäksi valmisteltiin Pohjois-Atlantin yhteistyöstrategian uudistamista (NORA), jossa toimijoina ovat Islanti, Färsaaret, Grönlanti, Norja.

Raja-alueilastoinnin kehittämistä tehtiin osana Suomen puheenjohtajuusprojektia pyrkimyksenä kerätä yhtenäistä tietoa mm. raja-alueiden ja rajaa ylittävien yritysten toiminnasta.

Kehittämistyötä tehdään läheisessä yhteistyössä virkamieskomitean alaisen tutkimuslaitoksen Nordregion kanssa.

Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla

Talous- ja finanssisektorin osalta puheenjohtajuusvuoden päätapahtuma oli lokakuun lopussa Helsingissä Säätytalolla pidetty valtiovarainministereiden kokous. Kokouksen puheenjohtajana toimi valtiovarainministeri Petteri Orpo. Suomen ohella Ruotsi, Norja, Ahvenanmaa ja Färsaaret olivat edustettuina ministeritasolla, muut Pohjoismaat virkamiestasolla.

Kokouksen pääaiheena oli Iso-Britannian lähtö EU:sta eli brexit, jonka osalta pidettiin erittäin tärkeänä, että Pohjoismaat yhdistävät asiassa voimansa. Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa valmiin rakenteen, jonka puitteissa yhteistyötä voidaan tehdä myös brexit-neuvotteluiden osalta. On tarpeen pyrkiä yhteisiin kantoihin Pohjoismaiden kesken. Pohjoismaat olivat yhtä mieltä siitä, että on tärkeää pyrkiä turvaamaan hyvät kauppasuhteet Britanniaan ja että EU:n nettomaksajamaat eivät voi maksaa enää enempää EU-budjettiin brexitin takia.

Valtiovarainministereiden kokouksen toisena pääaiheena oli maahanmuuttajien ja pakolaisten kotouttaminen ja integrointi työmarkkinoille, jonka osalta korostettiin kunkin maan kokemusten vaihtamisesta saatavia hyötyjä. Yksi vaikeaksi osoittautunut kysymys koskee pakolaisten palauttamista, johon liittyy käytännön ongelmia useammassa Pohjoismaassa.

Talous- ja finanssisektorilla päätettiin myös, että talouspolitiikkaa käsittelevän aikakauskirjan, *Nordic Economic Policy Review*'n rahoitusta jatketaan ministerineuvoston budjetista seuraavan kolmen vuoden ajan.

Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesektori

Maa- ja metsätalousministeriön sektorilla Suomi keskittyi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana sekä jatkuvuuteen että Suomelle tärkeiden yhteistyökysymysten edistämiseen.

Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasioiden ministerikokous (MR-FJLS) kokoontui Turussa kesäkuun lopulla. Ministerikokouksessa hyväksyttiin *Nordic Forest Solutions* -tiekartta pohjoismaisen metsäyhteistyön vahvistamiseksi. Lisäksi käsiteltiin poliittisella tasolla sinisen biotalouden tiekartta ja sektorin painopisteitä vuosina 2017–2020 ohjaava yhteistyöohjelma.

Ministerikokousta edeltävänä päivänä pidettiin kaksi työpajaa: toinen maataloudesta ja ilmastonmuutoksesta ja toinen kiinteän biomassan kestävyyskriteereistä. Maataloutta ja ilmastonmuutosta käsitelleessä työpajassa etsittiin vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin: Millaista on ilmastoystävällinen ruoantuotanto ja syöminen tulevaisuuden Pohjolassa? Millaisia strategioita ja ohjelmia Pohjoismaiden maatalous- ja ruokajärjestelmässä on ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi? Työpajassa pohjoismaiset toimijat pääsivät jakamaan näkemyksiään.

Kiinteiden biomassojen kestävyyskriteerejä käsitelleessä työpajassa kuultiin EU:n asiantuntijan alustus aiheesta sekä kommenttipuheenvuorot, jonka jälkeen työstettiin pienryhmissä biomassoihin ja kestävyteen liittyviä ajankohtaisia aiheita.

Ministerikokouksessa pohdittiin lisäksi pohjoismaisen yhteistyön mahdollisuuksia elintarvikeviennissä.

Toimeenpaneva virkamieskomitea (ÄK-FJLS) Exekutiv

Toimeenpaneva virkamieskomitea kokoontui maaliskuussa Kööpenhaminassa, kesäkuussa Turussa ja syyskuussa Ahvenanmaalla. Kokouksissa valmisteltiin ministerikokousta ja käsiteltiin horisontaalista päätöstä edellyttäviä asioita, erityisesti yhteistyöohjelma oli keskeisesti esillä.

Maa- ja metsätalouden virkamieskomitea (ÄK-FJLS) Jord och Skog

Maa- ja metsätalousvirkamiehet pitivät vuonna 2016 kaksi virallista kokousta. Ensimmäinen kokous pidettiin huhtikuun lopulla Kööpenhaminassa. Asialistalla oli mm yhteistyöohjelma 2017-2019, Nord Genin, NKJ:n ja SNS:s vuosiraportit sekä vuoden 2016 ministerikokous.

Virkamiesryhmän toinen kokous pidettiin marraskuun lopulla Brysselissä. Virallisen kokouksen lisäksi virkamiesryhmä perehtyi EU:n eri organisaatioiden toimintaan ja niiden maa- ja metsätalouden näkökulmasta ajankohtaisiin aiheisiin. Suomen puheenjohtajakauden kolmea pääteemaa tukevana tavoitteena oli Pohjoismaiden yhteisen painoarvon vahvistaminen Euroopan unionissa. Brysselin kokous edisti tehokkaasti tätä tavoitetta.

Syksyllä järjestettiin Helsingissä maa- ja metsätalousministeriön isännöimänä pohjoismainen seminaari julkisen metsäsektorin uudistuksista Suomessa. Osanottajia oli kaikista Pohjoismaista.

Pohjoismainen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea (NKJ)

Vuoden 2016 aikana Pohjoismaisen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea piti kolme kokousta, joista ensimmäinen oli helmikuussa pidetty puhelinkokous. Kesäkokous pidettiin Helsingissä kesäkuussa. Kokousta seuraavana päivänä NKJ tutustui Palopuron ekologiseen symbioosiin Knehtilän tilalla Hyvinkäällä sekä Gold and Greenin nyhtökauraan Järvenpäässä. Kesäkuun lopussa oli lisäksi yhteinen kokous Ruotsin ja Norjan kanssa pohjoismaisista poroasioista. Syyskokous pidettiin marraskuussa Tukholmassa.

NKJ on avannut rahoitushakuja sekä verkostoitumisen että seminaarien ja työpajojen järjestämistä varten. NKJ:n ja Yhteispohjoismaisen metsäntutkimuksen (SNS) yhteinen *Matchmaking Day* oli Luken tiloissa Vantaalla syyskuussa. NKJ on myös osallistunut aktiivisesti biotaloustyöhön (mm. Bioeconomy Council ja Nordic Bioeconomy Panel).

Nordgen

Vuonna 2016 Nordgen järjesti sidosryhmille, jalostajille ja Pohjoismaiden kasvigeenivaroista vastaaville kaksi isoa seminaaria ryhmitöineen. Alnarpissa maaliskussa pidetyssä seminaarissa käsiteltiin Nordgenin kasvisektorin pitkän ajan strategiaaluonnosta, kasvinjalostusta ja kasvigeenivarojen säilyttämistä sekä käyttöä tulevaisuudessa. Toukokuussa pidetty seminaari *Workshop om Nordisk brugsgenbank* keskittyi käyttögeenipankkiin.

Nordgenin kasvipuolen pitkän ajan strategia saatiin loppuvuodesta valmiiksi. Strategia antaa hyvät suuntaviivat Nordgenin tulevalle työlle ja keskittyy tärkeisiin painopistealueisiin. Nordgenin johtoryhmä kokoontui kauden aikana neljä kertaa.

Nordic Public Private Partnership on Prebreeding in Plants (PPP)

MR-FJSL:n kokouksessa 2016 kaikki Pohjoismaat ilmaisivat tyytyväisyytensä yhteispohjoismaisen viljelykasvien esijalostusta koskevan PPP-hankkeen etenemiseen ja suosittelivat hankkeen jatkamista kolmanteen vaiheeseen vuoden 2018 alusta.

Mukana olevat tutkimusprojektit ovat olleet tyytyväisiä jalostushankkeiden tuomaan lisäarvoon omalle kansalliselle kasvinjalostustyölle. Ruotsin tilintarkastusviranomaiset ovat kuitenkin auditoinnissaan 2016 antaneet huomautuksen hankkeen budjetin hallinnoinnin epätarkkuuksista. Käytäntöjä ollaan parhaillaan muuttamassa viranomaisten vaatimusten mukaisiksi.

Pohjoismainen ruokayhteistyö

Kauden aikana järjestettiin kolme suurta ruoka-alan tapahtumaa, joista tiedotettiin runsaasti sosiaalisessa mediassa ja painetussa mediassa. Maaliskuisen Gastro-ammattikeittiömessutapahtuman yhteydessä (18.3.2016 Helsingissä) järjestettiin maa- ja metsätalousministeriön ja Motivan yhteistyönä pohjoismainen seminaari otsikolla *Sustainability in Nordic professional kitchen*.

Aamupäivän seminaarin jälkeen osallistujat nauttivat tulevaisuuden kouluruokalounaan. Heille esiteltiin messuilla mm. maa- ja metsätalousministeriön yhteisosasto vastuullisuuteen liittyvine ohjelmineen. Poh-

joismaisille vieraille isäntineen järjestettiin myös tutustuminen Helsingin kaupungin Teurastamo -ruokakulttuurialueen toimintaan sekä Street Helsinki -ruokatapahtumaan.

Elokuussa *Herkkujen Suomi* -lähiruokatapahtuman aikaan (18.8.2016 Helsinki) maa- ja metsätalousministeriö järjesti Kulturkontakt Nordin kanssa viime mainitun tiloissa pohjoismaisen ruokakulttuuri- ja ruokakasvatusseminaarin illanviettoineen. Seminaarissa pohjoismaiset puhujat jakoivat aiheesta kokemuksiaan ja hyviä käytäntöjään. Seminaari keräsi noin sata osallistujaa. Seminaariesitykset lähetettiin myös suoratoistona internetiin.

Yrkeshögskolan Novia Raaseporissa pidettiin 10. - 13.10.2016 ensimmäiset artesaaniruuan suomenmestaruuskilpailut, jotka olivat avoimet myös muille pohjoismaisille osallistujille. Kilpailujen järjestäjinä olivat maa- ja metsätalousministeriö, *Kustens Mat* -hankkeen hankeryhmä ja Yrkeshögskolan Novia. Tapahtuma sisälsi kilpailun lisäksi verkottumistilaisuuksia, tutustumisretkiä Länsi-Uudenmaan ruokakohteisiin sekä gaalailalliset.

Puheenjohtajuuskaudella Suomessa järjestettiin kaksi *Ny nordisk mat III* -ohjelman ohjausryhmän kokousta. Ensimmäinen pidettiin 17.3.2016, ja ryhmä osallistui myös Gastro-messuille järjestettyyn pohjoismaiseen ohjelmaan. Toinen kokous pidettiin Ahvenanmaalla 15.9.2016 *Ålands Skördefest* -sadonkorjuutapahtuman aikana.

Elintarvikkeiden virkamieskomitea (ÅK-FJLS) Livsmedel

Elintarvikkeiden virkamieskomitea kokoontui maaliskuussa Kööpenhaminassa ja lokakuussa Helsingissä. Elintarvikesektorilla jatkettiin pitkäjänteistä virkamiesyhteistyötä lukuisissa verkostoissa ja projekteissa. Yhteistyö edesauttaa Suomea ja Pohjoismaita mm. osallistumaan elintarvikealan tärkeisiin poliittisiin keskusteluihin EU:ssa ja maailmalla. Virkamiestyö on perusta monille tärkeille yhteispohjoismaisille selvityksille, raporteille ja/tai deklaraatioille, joita virkamiehet käyttävät työssään ja joita maailmanlaajuisesti referoidaan. Tätä tavanomaista pohjoismaista työtä haluttiin tuoda esille järjestämällä tilaisuus kaikille kiinnostuneille. Tilaisuus järjestettiin Elintarviketurvallisuusvirastossa 12.9.2016.

Puheenjohtajamaan projekteille myönnettyllä pohjoismaisella rahalla järjestettiin kaksi pohjoismaista seminaaria, joista toiseen kuului myös isompi selvitystyö. Lisäksi tehtiin kirjallisuusselvitys ympäristön mikrobi-resistenssisyydestä.

Elintarvikekoostumustietokannat – miten taataan laatu, täsmävyys ja ylläpito tulevaisuudessa

Projektin päätavoitteina oli kiinnittää huomiota yhteispohjoismaisiin elintarvikkeiden ainesosa- ja koostumustiedon laadun ja ylläpidon haasteisiin ja mm. nykypäivän informaatioteknologiaan mahdollisuuksiin elintarvikkeiden koostumustiedon laadun ja käytettävyyden parantamiseksi. Projekti toimi vuorovaikutuksessa pohjoismaisen elintarvikeanalyysiverkoston kanssa (*Nordic Food Analysis Network*). Selvitystyötä varten hankittiin käyttöoikeus eurooppalaiseen elintarvikkeiden pakkaus- ja ravintoarvomerkintätietokantaan sekä rekrytoitiin THL:n ravitsemusyksikköön tutkimusavustaja neljäksi kuukaudeksi. Projekti huipentui 19.10. puheenjohtajamaan THL:n ja EVIRAn yhteistyönä järjestämään seminaariin, johon osallistui noin 60 henkeä Suomesta ja muista Pohjoismaista sekä eräistä muista maista ja FAO:sta.

Pohjoismainen vesi- ja terveysverkoston kokous

Pohjoismaisen vesi- ja terveysverkoston tavoitteena on toimia UNECE/WHO:n *Water and Health* -protokollan mukaisesti alueellisena promoottorina Pohjoismaiden ja Baltian alueella. Verkoston kautta voidaan tehokkaasti jakaa tietoa parhaista käytännön kokemuksista ja implementoinnista eri maissa. Seminaari oli kaksipäiväinen (27.-28.10); ensimmäisenä päivänä käytiin läpi olemassa olevia erilaisia kansallisia ja ylikansallisia järjestelmiä ja toinen päivä oli varattu esitelmille. Seminaariin osallistui 40 henkeä kuudesta eri maasta.

Kirjallisuuskatsaus mikrobiresistenssistä liittyen vesistöihin

Koottiin materiaalia vuosittaiseen Suomessa järjestettävään *One Health* -kokoukseen (marraskuu 2016, Helsinki) ja taustamateriaalia mikrobilääkeresistenssiä käsittelevälle pohjoismaiselle eksperttiryhmälle. Suomen aloitteesta avattiin uusia mahdollisuuksia ottaa mukaan myös ympäristöön liittyvät asiat AMR-keskusteluun ja politiikan tekoon.

Helsingissä järjestettiin pohjoismainen asiantuntijakokous antibioottiresistenssistä marraskuussa.

Kalatalouden virkamieskomitea (ÄK-FJLS) Fiske

Kalatalouden virkamieskomitea kokoontui Turussa huhtikuussa ja Helsingissä marraskuussa. Kokousten yhteydessä myös virkamieskomitean alainen työryhmä AG Fisk kokoontui valmistelemaan projektirahoitusta koskevia ratkaisuja. Kalatalouden virkamieskomiteassa keskityttiin siniseen biotalouteen ja siihen liittyviin hankkeisiin siten, että se tuki Suomen sinisen biotalouden tiekarttaa koskevan puheenjohtajuusprojektin toteuttamista.

Sinisen biotalouden tiekarttaa koskeva puheenjohtajuusprojekti

Pohjoismainen tiekartta siniselle biotaloudelle -projekti käynnistettiin syksyllä 2016 Pohjoismaille suunnatulla kyselyllä sinisen biotalouden merkityksestä. Kyselyn perusteella luonnonvarakeskus laati selvityksen, jota käytettiin pohjana asiasta järjestetyissä työpajoissa. Ensimmäinen työpaja pidettiin Kööpenhaminassa 1.2. ja siinä käsiteltiin erityisesti luonnonvarakeskuksen selvitystä ja Pohjoismaiden näkemyksiä sinisen biotalouden kehittämisestä. Turussa 27.4. järjestetyssä työpajassa jatkettiin keskustelua Suomen laatiman sinisen biotalouden tiekarttaa koskevan luonnoksen pohjalta, joka jalostettiin edelleen esiteltäväksi ja keskusteltavaksi Helsingissä 31.5.–1.6. järjestetyssä siniseen biotalouteen keskittyvässä kansainvälisessä konferenssissa. Konferenssi antoi tukensa laaditulle luonnokselle, kuten myös maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasioiden ministerineuvosto (MR-FJLS) Turussa 28.–29.6.2016 pidetyssä kokouksessa.

Pohjoismainen tiekartta siniselle biotaloudelle viimeisteltiin kalatalouden virkamieskomiteassa 2.11., minkä jälkeen se esiteltiin 8.12. yhteistyöministerieille (MR-SAM). Vuonna 2017 siirrytään tiekartan toteuttamisvaiheeseen.

Sosiaali- ja terveystaloudellinen politiikka

Vuonna 2016 sosiaali- ja terveydenhuoltoyhteistyön erityisteemana oli *Ihminen*. Pääaiheita olivat Bo Köbergerin raportin *Terveystalouden pohjoismainen yhteistyö tulevaisuudessa* (2014) seuranta, maahanmuutto, pakolaisasiat ja rajaesteet sekä EU-yhteistyö. Suomi pyrki vahvistamaan pohjoismaista yhteistyötä hyvinvointi- ja kansanterveyspoliittisissa kysymyksissä sekä sosiaali- ja terveystaloudellisten tulevaisuutta koskevissa asioissa.

Tavoitteena oli myös kehittää yhteistyötä sosiaalivakuutussektorilla sekä löytää tapoja, joilla Pohjoismaat voisivat yhdessä vaikuttaa EU:n sosiaaliturvalainsäädäntöön.

Bo Könbergin raportin toteutuksen osalta puheenjohtajuusvuonna edistettiin erityisesti kansanterveyteen ja terveyden epätasaiseen jakautumiseen liittyviä suosituksia. Suomi järjesti konferenssin *Nordic Welfare States and Public Health – A Need for Transformative Change?* Konferenssissa keskusteltiin mm. julkisten palvelujen murroksesta pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa ja siitä, mitä tapahtuu kun verorahoitteiset julkisesti tuotetut palvelut muuntuvat kilpailuilla markkinoilla toimiviksi yrityksiksi. Lisäksi vuoden aikana järjestettiin alkoholia, huumausaineita ja tupakkaa käsittelevät asiantuntijakokoukset sekä seminaari terveyden epätasa-arvosta sukupuolinäkökulmasta. Suomen johdolla sovittiin pohjoismaisen Kansanterveysareenan perustamisesta, mandaatista ja rahoituksesta vuosille 2016–2018. Kansanterveysareenan koordinaatio päätettiin sijoittaa Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC Finland) yhteyteen Helsinkiin. Suomi toimi puheenjohtajana areenan ensimmäisessä kokouksessa, jossa maiden johtavat kansanterveysalan virkamiehet keskustelivat tavoista edistää pohjoismaista ennaltaehkäisevän terveydenhuollon yhteistyötä.

Pohjoismaisessa sosiaali- ja terveysministerikokouksessa annettiin julistus kansanterveyden edistämisestä. Lisäksi kokouksessa keskusteltiin turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluista. Ministerit vaihtoivat tietoa ja kokemuksia turvapaikanhakijoiden terveyspalveluista, mukaan lukien terveystarkastukset ja mielen-terveyspalvelut. Erityistä huolta kannettiin yksin tulleista alaikäisistä lapsista, naisista ja muista haavoittuvassa asemassa olevista turvapaikanhakijoista sekä heidän palvelutarpeistaan.

Puheenjohtajuusvuonna edistettiin lisäksi useita muita Könbergin raportin suosituksia. Tilastokomitea NO-MESKO käynnisti esitutkimuksen potilaiden liikkuvuudesta Pohjoismaissa. Myös pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen uudistamiseen tähtäävää työtä jatkettiin. eTerveyttä edistettiin järjestämällä mm. standardisointia, tiedonkeruuta ja ensihoitopalveluiden vertailuanalyysiä käsittelevät asiantuntijatapaamiset. Pohjoismaisen terveydenhuollon valmi-

usyhteistyön kaksivuotinen strategia- ja kehittämisprosessi käynnistettiin. EU-yhteistyön vahvistamiseksi luotiin Suomen aloitteesta uusi pysyvä verkosto pohjoismaisille sosiaali- ja terveysministeriöiden kansainvälisistä ja EU-asioista vastaaville johtajille.

Yhteiskunnallisia yrityksiä ja sosiaalisia innovaatioita käsitelleen työryhmän työn tuloksena järjestettiin konferenssi, joka kokosi yhteen alan yrittäjiä, poliitikkoja ja taustaorganisaatioita.

Uusi Pohjola -ohjelman mukaisesti tavoitteena oli parantaa yhteistyön

Lapsille suunnattu oheistapahtuma Nordic Welfare States and Public Health - A Need for Transformative Change? -konferenssin yhteydessä.
Kuva: Noora Johansson

työmenetelmiä. Erityisesti haluttiin panostaa poikkihallinnolliseen yhteistyöhön sekä kehittää yhteistyön jatkuvuutta troikkayhteistyön avulla. Suomi käynnisti sosiaali- ja terveystalouden virkamieskomiteassa keskustelun siitä, kuinka voidaan parhaiten turvata yhteispuhjoismaisten laitosten toimintaedellytykset ja huolehtia työryhmien sihteeristotarpeista.

Lisäksi edistettiin sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista järjestämällä seminaari hoivasta, terveydestä ja tasa-arvosta yhdessä tasa-arvopolitiikan virkamieskomitean kanssa. Myös vähemmistöjen asemaa käsiteltiin nostamalla keskusteluun saamelais- ja romanikysymykset.

Puheenjohtajuuden kustannus- ja henkilöstövaikutukset

Vuonna 2016 sosiaali- ja terveystalouden ministerineuvostolla oli käytettävänä noin 39 milj. Tanskan kruunua. Puheenjohtajamaan vastuulla oleviin tapahtumiin oli varattu edellä mainitusta summasta 1 milj. Tanskan kruunua. Lisäksi STM oli varannut kansallista rahoitusta puheenjohtajuusvuotta varten. STM:n tai alaisten laitosten edustajat toimivat alaan kuuluvien virkamieskomiteoiden, kokousten, työryhmien ja seminaarien puheenjohtajina. Lisäksi STM oli usein vastuussa edellä mainittujen toimintojen sisällöllisestä ja käytännön valmistelusta sekä toteutuksesta. Hallinnonalan virastot ja laitokset (erityisesti THL, Valvira) osallistuivat aktiivisesti STM:n kanssa tähän työhön. Puheenjohtajuusvuotta hoiti kokopäiväisesti STM:ssä kaksi virkamiestä (joista yksi rekrytoitiin puheenjohtajuusvuotta varten), yksi sihteeri ja yksi vaihtuva korkeakoulutai sihteeriharjoittelija sekä lisäksi osa-aikaisesti yksi sihteeri. Lisäksi yli 80 henkilöä STM:n hallinnonalalta osallistui puheenjohtajuuskauden työhön osa-aikaisesti muiden töiden ohella.

Tasa-arvoyhteistyö

Puheenjohtajuuskauden tasa-arvoyhteistyö perustui yhteistyöohjelmaan *Yhdessä tasa-arvon puolesta* (2015–2018). Yhteistyöohjelman tavoitteina on edistää tehokasta tasa-arvotyötä Pohjolassa sekä lisätä tasa-arvo-osaamista kansalaisten, parlamentaarikkojen ja hallitusten keskuudessa sekä PMN:n omissa toimielimissä ja hankkeissa. Ohjelmassa on kaksi pääteemaa: julkinen tila sekä hyvinvointi ja innovaatio. Suomen painopisteiksi valittiin sukupuoleen perustuvan väkivallan torjuminen, tasa-arvon edistäminen mediassa sekä sukupuolinäkökulmaan terveydessä liittyvät kysymykset. Näissä teemoissa toteutettiin useita pohjoismaisia selvityksiä ja tapahtumia.

Puheenjohtajuuskauden keskeinen tavoite oli edistää keskustelua painopisteistä ja luoda kohtaamispaikkoja eri toimijoille. Kansallisten toimijoiden sitouttaminen toimintaan ja sektorien välinen yhteistyö edesauttoivat kohdeyleisön tavoittamista ja tukivat sukupuolinäkökulman valtavirtaistamistavoitteita. Erityisesti panostettiin tapahtumien ja selvitysten pohjoismaisen näkökulman ja osallistumisen varmistamiseen ja siinä myös onnistuttiin. Puheenjohtajuuskauden yhtenä pyrkimyksenä oli tehdä painopistealueita ja pohjoismaista yhteistyötä näkyväksi viestintäpanostuksin ja tekemällä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tapahtumat ja erityisesti väkivallan torjumiseen ja median tasa-arvoon liittyvät kysymykset saivat kiitettävästi huomiota mediassa.

Vuoden aikana toteutettiin neljä kartoitusta, jotka palvelevat poliittisia tarpeita ja keskustelua tulevaisuudessa. THL toteutti kartoituksen Pohjoismaissa kehitetyistä ja sovelletuista käytännöistä väkivallan kierteen katkaisemiseksi. Se tukee Pohjoismaiden työtä Istanbulin-sopimuksen toimeenpanossa. Ministerineuvoston kokoukseen valmistui kartoitus turvapaikanhakuprosesseista sukupuolinäkökulmasta Pohjoismaissa. Lisäksi

Pohjoismainen asiantuntijapaneeli seksismistä ja vihapuheesta Kuva:STM

valmistuivat kartoitukset sukupuolten esittämisestä ja esiintymisestä uutismediassa sekä sukupuolta syrjivän mainonnan sääntelystä Pohjoismaissa.

Painopisteisiin liittyvien hankkeiden ohella Suomen kaudella jatkettiin työtä aiemmin aloitetuissa teemoissa, joista keskeisimpiä olivat seksismin ja vihapuheen vastaisen työn jatkaminen. Lisäksi pyrittiin edistämään sektorien välistä yhteistyötä.

Puheenjohtajuusvuonna järjestettiin myös pohjoismaisia tilaisuuksia YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (CSW) istunnon yhteydessä New Yorkissa maaliskuussa. Pohjoismaiden tasa-arvoministerit pitivät epävirallisen kokouksen. Lisäksi järjestettiin Pohjoismaiden ministeripaneeli kestävän kehityksen tasa-arvotavoitteista sekä asiantuntijapaneeli seksismistä ja vihapuheesta.

Puheenjohtajuuden kustannus- ja henkilöstövaikutukset

Vuonna 2016 tasa-arvoasiain ministerineuvostolla oli käytettävänä noin 9 miljoonaa Tanskan kruunua, joista puheenjohtajuustoimintaan oli varattu noin kolmasosa. Suuri osa puheenjohtajuusvuoden toiminnoista rahoitettiin pohjoismaisella rahoituksella. Lisäksi STM oli varannut kansallista rahoitusta puheenjohtajuusvuotta varten.

STM:n edustajat toimivat virkamieskomitean, kokousten, työryhmien ja muiden tapahtumien puheenjohtajina. Lisäksi STM oli usein vastuussa edellä mainittujen toimintojen sisällöllisestä ja käytännön valmistelusta sekä toteutuksesta. Puheenjohtajuusvuotta hoiti osa-aikaisesti STM:ssä kaksi virkamiestä ja yksi sihteeri sekä kokopäiväisesti yksi virkamies. Viimeksi mainittu rekrytoitiin puheenjohtajuuskautta varten pohjoismaisin

varoin. Tapahtumien ja hankkeiden toteuttaminen yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa vähensi henkilöstövaikutuksia.

Prioriteettihanke *Pohjola 2020 (2016–2018)*

STM:n johdolla käynnistettiin yhteistyössä OKM:n ja TEM:n kanssa kolmivuotinen pohjoismainen prioriteettihanke *Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 - Mahdollisuuksien tasa-arvoa hyvinvoinnista, kulttuurista, koulutuksesta ja työstä*.

Vuoden 2016 aikana käynnistettiin hanke *Monikielisyys ja moninaisuus resurssina*, integroitiin sukupuolinäkökulma puheenjohtajuuskauden tapahtumiin ja konferensseihin sekä järjestettiin pohjoismainen konferenssi *Future of Work*. Lisäksi hankkeessa valmistui pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuskat-
saus vuoteen 2020.

Tasa-arvoministereiden kokous Vantaalla 3.10.2016 Kuva: STM

Työelämää koskeva yhteistyö

Suomen puheenjohtajuuskauden pääteemoista ihmiset ovat olleet työelämäalan painotus, jota ovat tukenut mm. toimenpiteet rajaesteiden poistamiseksi sekä ILO-yhteistyön ja EU-ulottuvuuden vahvistamiseksi. Lisääntynyt maahanmuutto teki kotouttamisesta aikaisempaa tärkeämmän poikkisektoriaalisen teeman. Työelämän merkitys on olennainen pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisessa. Suomi on ollut aktiivinen pohjoismaisessa kotouttamista koskevassa yhteistyössä myös työelämäalalla.

Työelämäsektorille ei laadittu omaa puheenjohtajuusohjelmaa, koska vuotta 2016 leimasi Poul Nielsonin tekemä strateginen läpivalaisu. Raportti luovutettiin oikeus- ja työministeri Jari Lindströmille 14.6.2016. Ministeri Lindström oli yhdessä Ahvenanmaan ministerin Camilla Gunellin kanssa Pohjoismaiden neuvoston istunnon kyselytunnilla 2.11.2016 kuultavana Pohjoismaiden työmarkkinapoliittisista ongelmanasetteluista.

Työelämäalan ministerineuvosto (MR-A) käsitteli kokouksessaan marraskuun lopulla Nielsonin raportin suosituksia ja päätti jatkotoimista. Lisäksi käytiin teemakeskustelu uusista poliittisista aloitteista työelämälalla ja panostuksista parempaan kotouttamiseen työelämään. Päätettiin käynnistää pohjoismaisen työelämäalan yhteistyöohjelman (2018–2021) valmistelu ja hyväksyttiin EU:n työllisyyskomissaari Marianne Thyssenille lähetetty yhteinen julistus Euroopan unionin sosiaalisten oikeuksien pilarista. Lisäksi asialistalla olivat rajaesteet, Nytt Norden 2.0 -tilannekatsaus ja ILO-yhteistyö. MR-A päätti ottaa työsuojelukysymykset vuoden 2017 kokousaiheeksi. Kokoukseen osallistui ILO:n varapääjohtaja Deborah Greenfield. Välittömästi MR-A:n kokouksen jälkeen käynnistyi ILO:n *Global Gender Dialogue* 29.–30.11.2016, johon Pohjoismaiden työministerit osallistuivat.

MR-A:n alaisuudessa toimii työelämän virkamieskomitea (ÄK-A), jolla on kolme jaostoa: työmarkkina-, työoikeus- ja työympäristöjaosto. Suomi toimi puheenjohtajana näissä kaikissa. Suomen kaudella valmistui Nordjobb-ohjelman ulkoinen arviointi (*Oxford Research*). Suositusten toteuttamiseksi ÄK-A asetti työryhmän, joka teki ehdotuksen ohjelman uudeksi toimeksiannoksi (2017–2019). ÄK-A käsitteli myös mm. yhteistyötaloutta (jakamistaloutta) sekä kestäväää kehitystä työelämälalla. Vakioasioita ÄK-A:ssa olivat mm. rajaesteet sekä ajankohtaiset EU- ja muut kansainväliset asiat, joissa mm. raportoitiin työsuojelun EU-yhteistyöstä sekä strategisesta kehityksestä EU:ssa ja ILOssa.

Työmarkkinajaoston työ on keskittynyt erityisesti seuraaviin teemoihin, joista käynnistettiin tutkimuksia:

- maahanmuuttajien integrointi työmarkkinoille,
- työmarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan kohtaanto-ongelmat ja
- jakamistalous.

Merkittävin jaoston toimeksiannosta vuonna 2016 valmistunut raportti koski pohjoismaisia työmarkkinamalleja ja ohjausjärjestelmiä. Raportti herätti suurta kiinnostusta, ja sitä oli tarkoitus käsitellä pohjoismaisten työllisyyspääjohtajien kokouksessa 8.12.2106, joka jouduttiin peruuttamaan.

Työoikeusjaosto vaihtoi tietoja Pohjoismaissa tehdyistä työlainsäädännön uudistuksista ja selvityksistä sekä EU:ssa ja ILOssa vireillä olevista ajankohtaisista hankkeista. Eryteisesti keskusteltiin lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin muutosehdotuksesta sekä Euroopan sosiaalisia oikeuksia koskevan pilarin valmistelusta. Jaostossa kuultiin asiantuntijoita ja keskusteltiin myös työn uusista muodoista, kuten jakamistaloudesta ja uberisaatiosta työoikeuden näkökulmasta. Lisäksi valmisteltiin vastaukset Pohjoismaiden neuvoston suosituksiin, jotka koskivat au pair -työntekijöitä, lentohenkilöstöä ja lentoturvallisuutta.

Työympäristöjaosto keskittyi paremman työympäristön ja työhyvinvoinnin edistämiseen. Jaosto myöntää vuosittain määrärahoja pohjoismaisiin projekteihin. Vuoden 2016 loppuun mennessä päättyi kaksi projektia, joista toinen koski työsuojeluvantaa riskitoimialoilla ja toinen pohjoismaisen työympäristötutkimuksen koordinoitua. Vuonna 2016 käynnistyi neljä uutta projektia. Projektit koskivat ikääntyvän työvoiman työssä jaksamista, työtapaturmien torjuntaa kalastusteollisuudessa, työturvallisuutta rakennusalalla ja pohjoismaisen työympäristökonferenssin järjestämistä. Työympäristöjaosto käsitteli myös mm. ajankohtaisia EU-asioita, tutkimustoimintaa ja työsuojeluvantaa Pohjoismaissa sekä työelämän tulevaisuuden megatrendejä.

Pohjoismainen työympäristökonferenssi järjestettiin kesäkuussa Tampereella. Konferenssiin osallistui 93 henkilöä Pohjoismaiden työsuojeluviranomaisista ja tutkimuslaitoksista ja sen teemana oli riskiperusteinen työsuojeluvälitys. Konferenssiin sisältyi mm. luentoja ja työpaikkavierailuja. Konferenssi järjestettiin sosiaali- ja terveysministeriön, aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden ja NIVA:n (*Nordic Institute for Advanced Training in Occupational Health*) yhteistyönä.

Pohjoismainen EU-tason yhteistyö on ollut tiiviimmillään neuvoo-antavan työsuojelukomitean (AVSH) epävirallisessa verkostossa, johon ovat useasti liittyneet Itävalta, Saksa ja Luxemburg. Pohjoismaat ovat aktiivisesti ajaneet työsuojelun modernisointia tukevaa linjaa, joka on saanut laajaa kannatusta. Komission työsuojelun modernisointia koskeva tiedonanto osoittaa laajennetun pohjoismaisen aktiivisuuden onnistuneen.

Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan informaatioryhmä kuuli asiantuntijoita sekä keskusteli Slovakian ja Maltan EU-puheenjohtajakausien ajankohtaisista teemoista ja prioriteeteista, lähetetyistä työntekijöistä, komission valmisteltavana olevasta työn ja perheen yhteensovittamista koskevasta paketista, sosiaalisten oikeuksien pilarista sekä valmistautumisesta brexitiin työvoiman liikkuvuuden ja työ- ja sosiaalikesymysten kannalta.

Puheenjohtajuusvuoden saavutukset ja toteutus sekä kustannus ja henkilöstövaikutukset

Pohjoismaisen hyvinvointikeskus (NVC) vastasi konferenssin *Osatyökykyiset ja työelämä* järjestämisestä 19.5.2016 Helsingissä. Tavoitteena oli vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä osatyökykyisten työllisyyden edistämiseksi ja saada aikaan konkreettisia suosituksia jatkotyön organisoinnille ja muodoille, ja nämä tavoitteet saavutettiin.

Puheenjohtajuuskauden tapahtumia oli myös kesäkuun riskiperusteiseen valvontaan keskittynyt työympäristökonferenssi. Konferenssissa esiteltiin pohjoismaisten työsuojeluviranomaisten käytäntöjä valvonnan suuntaamiseksi niille toimialoille ja työpaikoille, joissa työsuojeluvälityksellä on eniten tarvetta ja vaikuttavuutta.

Puheenjohtajuuskonferenssi Työn uudet muodot 5.–6.9.2016 Helsingissä oli osa ILO:n *Future of Work* -aloitetta ja se käynnisti pohjoismaisen puheenjohtajuuskonferenssien sarjan, jolla valmistaudutaan ILO:n satavuotisjuhlaan (2019). Osallistujia oli 85 mm. kaikkien Pohjoismaiden ILO-komiteoista, tutkimuslaitoksista, ministeriöistä sekä työmarkkinajärjestöistä. Konferenssissa keskityttiin työn tulevaisuuteen kohdistuviin maailmanlaajuisiin haasteisiin pohjoismaisesta näkökulmasta ottaen huomioon sukupuolten tasa-arvo ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen työelämässä sekä työn organisoinnin vaikutukset työhön mukaan lukien globaalit hankintaketjut. Tavoitteena oli saada pohjoismainen näkemys siitä, miten ILO:n työtä tulevaisuudessa suunnataan sekä vaikuttaa ILO:n 100-vuotisjuhlavuoden valmistautumiseen ja siihen liittyvän toiminnan arviointiin. Yhdessä esiintyminen vahvistaa kuvaa pohjoismaisesta työelämän kehittämistyöstä ja sitä voidaan hyödyntää sekä EU-yhteistyössä että Pohjolan profiloinnissa.

Työn uudet muodot -konferenssi oli osa kolmivuotista (2016–2018) poikkihallinnollista puheenjohtajuusprojektia *Hyvinvoivien ihmisten innovatiivinen ja avoin Pohjola 2020 – Mahdollisuuksien tasa-arvoa hyvinvoinnista, kulttuurista, koulutuksesta ja työstä*, jonka toteuttajia ovat STM, OKM ja TEM. Muutoin tilaisuuksiin voitiin saada tukea työelämäalan määrärahoista. Lisärekrytointeja ministeriöihin ei tehty, vaan puheenjohtajuus hoidettiin olemassa olevin voimavaroin.

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

Pohjoismaisen oikeudellisen alan yhteistyön tavoitteena on edistää maiden lainsäädännön samankaltaisuutta ja siten poistaa rajaesteitä ja helpottaa pohjoismaalaisten keskinäisiä kontakteja. Työ on pitkäjänteistä ja sen pohjana ovat käytännön lainsäädäntöhankkeet, yhteispohjoismaiset työryhmät ja virkamiesten epävirallinen yhteistyö.

Puheenjohtajuusvuoden oikeusministerikokous järjestettiin Kotkassa. Kokouksen teemoina olivat nettiviha, internetin välityksellä tapahtuva radikalisoituminen ja väkivaltainen ekstremismi sekä rajatarkastukset ja kotouttaminen. Internetin välityksellä tapahtuvaa radikalisoitumista ja sen ennaltaehkäisyä käsiteltiin myös pohjoismaisten oikeusministeriöiden rikosoikeudellisten asiantuntijoiden kokouksessa Norjassa 29.11.

Osana puheenjohtajuuskautta järjestettiin yhteispohjoismaiset seminaarit sähköisen valvonnan käytöstä sekä julkisesta oikeusavusta ja oikeusavusta turvapaikka-asioissa. Sähköisen valvonnan käyttöä koskevassa kaksipäiväisessä seminaarissa esiteltiin sähköisen valvonnan rangaistusten täytäntöönpanoa ja muita käytäntöjä sekä pohdittiin tulevaisuuden haasteita. Seminaariin osallistui noin 60 Pohjoismaiden oikeusministeriöiden ja rikosseuraamusviranomaisten edustajaa. Oikeusapuseminaariin osallistui pohjoismaisten

Pohjoismaisen oikeusyhteistyön kokouksen osallistujia Langinkoskella. *Kuva Norden.org*

oikeusministeriöiden asiantuntijoita sekä asianajajia, julkisia oikeusavustajia, hallinnon edustajia ja tuomareita, jotka toimivat oikeusavun ja turvapaikka-asioiden parissa.

Karkeasti arvioituna puheenjohtajuuskausi on vaatinut lisäresursseja enintään 0,25 htv:n verran. Kokousjärjestelykustannukset (kolme virkamieskomitean kokousta ja yksi ministerikokous) hoidettiin.

Pohjoismaista yhteistyötä täydentää Pohjoismaiden ja Baltian maiden Nordic-Baltic-yhteistyö. Yhteistyötä ohjaa ministeritasolla hyväksytty Nordic-Baltic-tavoitesuunnitelma vuosille 2015–2017, jonka toteutumista koordinoi Nordic-Baltic Contact Group.

Pohjoismaiden ja Baltian maiden oikeusministerit kokoontuvat yleensä joka toinen vuosi. Vuonna 2016 oikeusministerikokous pidettiin Tallinnassa (22.–23.9.). Aiheina olivat korruptiontorjuntastrategiat, turva-paikka-asiat, oikeushallinnon haasteet, lähisuhdeväkivalta ja rikostorjunta.

Pohjoismainen lainsäädäntöyhteistyö osana reformia Nytt Norden 2.0

Pohjoismaiden ministerineuvoston jatkoreformin yhteyteen asetettu korkean tason ryhmä esitti osana omia reformiehdotuksiaan kesällä, että pohjoismainen lainsäädäntöyhteistyö elävöitettäisiin nykyisestäään, tavoitteena Pohjolan tiiviimpi yhdentymien. Pääministerit hyväksyivät syyskuun epävirallisessa kokouksessaan yhdentymistä koskevan tavoitteen. Suomessa kutsuttiin yhteistyössä Pohjoismaiden hallinnollisen liiton, NAFin (*Nordiska administrativa förbundet*) kanssa koolle hallinnon, yliopistojen ja itsenäisistä asiantuntijoista koostuvan verkoston kehittämään ehdotusta. Yhteistyöministerit päättivät osaltaan selvittää ehdotuksen toteuttamismahdollisuuksia asettamalla selvityshenkilön. Keskusteluissa on peräänkuulutettu konseptia, joka huomioi toimintaympäristön muutoksia 1980-luvun jälkeen, jolloin viimeisimmät suuret pohjoismaisen lainsäädäntöyhteistyön hankkeet toteutettiin. Asia liittyy useampaan toimialaan.

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Yhteistyö kuluttaja-asioissa

Pohjoismainen kuluttajaryhmä (*Nordisk Konsumentgrupp*), joka koostuu Pohjoismaiden kuluttaja-asioista vastaavien ministeriöiden sekä Tanskan ja Islannin osalta osin kuluttajahallinnon muiden virastojen virkamiehistä, kokoontui kerran vuonna 2016. Kokouksissa käsitellään aina ajankohtaisia kansallisia kysymyksiä sekä EU/ETA-tason ja yleisesti kansainvälisen tason kuluttaja-asioita. Tämän lisäksi kokouksissa on ennalta sovittuja erityisteemoja. Kesäkuussa Helsingissä pidetyssä kokouksessa erityisinä teemoina olivat kuluttajaviranomaisten yhteistyöasetus (*förordning om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheterna*), geoblokkaus, jakamistalous ja kuluttaja-alan yhteistyöohjelma.

Pohjoismaiset kuluttaja-asiamiehet pitivät kaksi kokousta. Kokouksissa käsiteltiin mm. jakamistaloutta, piilomainontaa, kokonaishintojen ilmoittamista ja uuden teknologian valvontaa.

Pohjoismais-virolaisella kuluttajakasvatuksen verkostolla (NECE, *Nordic-Estonian Consumer Education network*) oli kaksi kokousta, jolloin agendalla olivat EU-komission digitaalisen osaamisen puiteohjelma, pohjoismaisen kuluttajakasvatuksen strategian päivittäminen (digitaalisten taitojen sisällyttäminen strategiaan) ja yhteydet yliopistoihin.

Liikenne

Liikennesektorilla Pohjoismaat tekevät tiivistä yhteistyötä, johon osallistuu niin liikenne- ja viestintäministeriö kuin ministeriön alaiset virastot sekä kattavasti muita hallinnonalan organisaatioita. Yksi keskeisimmistä yhteistyömuodoista on ollut ministeriöiden välinen BEATA (*Barents Euro Arctic Transport Area Steering Committee* -työryhmä ja alueellisen tason BRWGTL (*Barents Regional Working Group on Transport and Logistics*), joiden alaisuudessa yhteistyötä on tehty konkreettisissa hankkeissa.

Pääosa tiealan pohjoismaisesta yhteistyöstä tapahtuu Pohjoismaisen tie- ja liikennefoorumin, PTL (*Nordiskt vägförbund*, NVF) puitteissa. Pohjoismainen rautatiealan yhteistyö pohjautuu infrahaltijoiden NIM-yhteistyöhön (*Nordic Infra Managers*). Yhteistyö merenkulussa on monipuolista ja vuoden 2016 aikana järjestettiin ja osallistuttiin moniin meriliikenteen pohjoismaisiin seminaareihin. Ilmailun osalta säännöllistä yhteistyötä tehdään mm. ICAO:n (kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö) ja NOLU:n (pohjoismaisten ilmailujohdajien yhteistyöryhmä) puitteissa. Edellä mainittujen toimien lisäksi yhteistyö on jatkuvaa eri sektorikysymyksissä bilateraalitasolla.

Rajaturvallisuusalan yhteistyö

Pohjoismaista yhteistyötä on toteutettu vuonna 2016 vakiintuneen käytännön mukaisesti Pohjoismaisessa rannikkovartiostofoorumissa. Pohjoismainen rannikkovartiostofoorumi NCGF (*Nordic Coast Guard Forum*) keskittyi tiedonvaihtoon sekä operatiivisen yhteistyön kehittämiseen Itämeren alueella. Toiminnassa on mukana useita merellisestä turvallisuudesta vastaavia viranomaisia. Vuoden 2016 *Nordic Coast Guard* -forumin päällikkökokous (Conference) järjestettiin syyskuussa Kööpenhaminassa. Rannikkovartiostofoorumin puitteissa on vuoden aikana kartoitettu Rajavartiolaitoksen johtamana Pohjoismaiden yhteistoimintamahdollis-

suuksia ja keskeisiä prioriteetteja arktisissa asioissa sekä EU:n rannikkovartiostoyhteistyössä. Suomi esitteli alustavat suunnitelmat Arktisen rannikkovartiostofoorumin (ACGF; *Arctic Coast Guard Forum*) puheenjohtajuuskaudelle, jonka se aloittaa toukokuussa 2017. Muut Pohjoismaat ovat alustavasti luvanneet osallistua ja tukea puheenjohtajuuskauden järjestelyissä.

Vuoden 2016 aikana maahanmuutto- ja pakolaiskriisiin liittyvä yhteistyö tiivistyi aiemmasta. Vuoden aikana EU:n neuvoston työryhmässä kokoonnuttiin säännöllisesti ja pyrittiin hakemaan yhteisiä pohjoismaisia kan- toja EU:n rajapolitiikan kehittämiseksi ja muuttoliikekriisin helpottamiseksi.

Maahanmuutto- ja kansalaisuusasiat, ml. maahanmuutto- ja pakolaiskriisiin liittyvä pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaisessa sisäministeriöiden alaisessa ministeri- ja virkamiestasoisessa yhteistyöryhmässä (*Nordisk samrådsgrupp på hög nivå i flyktingfrågor*, NSHF) jatkettiin aktiivista yhteistyötä maahanmuutto-, turvapaikka- ja kansalaisuusasioissa. Ministerikokouksessa ja virkamiestyöryhmässä vaihdetaan tietoja ennen kaikkea maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa. Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan valmistelun, lainsäädännön kehittämisen ja tilastokatsausten ohella käsitellään myös konkreettisemmin muun muassa paluuseen ja palauttamiseen sekä uudelleensijoittamiseen liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Kertomusvuonna Ruotsi toimi NSHF:n puheenjohtajana. Yhteistyön merkitystä on edelleen korostettu vallitsevassa haastavassa Euroopan maahanmuuton tilanteessa.

Kertomusvuoden aikana on kokoontunut normaaliin tapaan paluu- ja palauttamisasioita operatiivisella tasolla käsittelevä NSHF:n yhteistyöryhmä.

Islanti, joka toimi kertomusvuonna uudelleensijoittamisasioita operatiivisella tasolla käsittelevän NSHF:n yhteistyöryhmän puheenjohtajana, järjesti kokouksen loppuvuodesta. Kokoukseen osallistuivat myös UNHCR:n edustajat. Kokouksissa käsiteltiin ajankohtaisia uudelleensijoittamiseen liittyviä kysymyksiä sekä vaihdettiin kokemuksia Pohjoismaiden ja UNHCR:n välillä.

Pohjoismaat vaihtavat vuosittain tietoja kansalaisuusasioissa tapahtuneista säädösten ja käytäntöjen muutoksista sekä tilastotietoja työryhmässä, jonka puheenjohtajuus oli 2016 Suomella (kokous Helsingissä joulukuussa). Pohjoismaat keskustelevat myös henkilöiden vapaan liikkuvuuden soveltamiskysymyksistä ETA-työryhmässä, joka on kokoontunut harvemmin. Tietoja on kokousten välillä vaihdettu verkostoon kuuluvien henkilöiden välillä sähköpostitse.

Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutukseen liittyvä pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaat ovat vuosien 2015–2016 aikana vastaanottaneet historiallisen suuren määrän pakolaisia. Kotouttamispalveluiden tarpeessa on siis aiempaan verrattuna moninkertaisesti ihmisiä, mikä luo painetta kotoutumisprosessin kehittämiseksi.

Monet pakolaisiin liittyvät haasteet ovat Pohjoismaille yhteisiä. Tämä kattaa turvapaikan saaneiden pakolaisten saamisen työmarkkinoille ja aktiivisiksi kansalaisiksi. Nämä liittyvät muun muassa työmarkkinoille pääsyyn, kieleen ja koulutukseen sekä asumiseen. Hyvin onnistunut kotoutuminen ja maahanmuuttajien työllistyminen luovat mahdollisuuksia vastata ikääntyvien yhteiskuntien huoltosuhteen haasteeseen, työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaan sekä tuoda työmarkkinoille uutta osaamispotentiaalia.

Pohjoismaisen yhteistyön ministerit (MR-SAM) hyväksyivät keväällä 2016 *Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotouttamisen yhteistyöohjelman*. Ohjelma tukee kussakin maassa kotoutumisen edistämiseksi tehtävää työtä vahvistamalla pohjoismaista yhteistyötä. Yhteistyössä keskitytään kokemusten vaihtamiseen ja tietopohjan laajentamiseen sekä poliittisen dialogin kehittämiseen.

Puheenjohtajamaa Suomen aloitteesta järjestettiin epävirallinen kotoutumisesta vastaavien ministereiden kokous Kööpenhaminassa marraskuussa. Kokouksen puheenjohtajana toimi oikeus- ja työministeri Jari Lindström. Kokouksen lopuksi hyväksyttiin yhteinen julistus, jossa ministerit toivottivat yhteistyöohjelman tervetulleeksi, pitivät tärkeänä tietopohjan vahvistamista ja hyvistä käytännöistä oppimista sekä yhteistyön jatkamista Norjan puheenjohtajakaudella vuonna 2017.

Ihmiskaupan vastainen työ

Pohjoismaiden välinen ihmiskaupan vastainen yhteistyö on vilkasta. Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan asiantuntijat ovat osallistuneet säännöllisesti erilaisiin pohjoismaisiin ihmiskaupan vastaisiin konferensseihin ja asiantuntijaseminaareihin, joita on järjestetty muun muassa Pohjoismaiden ministerineuvoston toimesta. Pohjoismaiset virkamiehet ovat tehneet kiinteää yhteistyötä myös esimerkiksi Itämeren valtioiden neuvoston ihmiskaupan vastaisten toimintojen puitteissa. Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan ja sen organisointiin liittyvät pohjoismaiset vaikutteet ja kontaktit ovat olleet tärkeitä lokakuussa 2016 julkistettua valtioneuvoston ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa suunniteltaessa ja kansallista ihmiskaupan vastaisen toiminnan rakennetta edelleen kehitettäessä. Pohjoismaiden hallitusten ihmiskaupan vastaista toimintaa koordinoivat ja tästä raportoivat toimijat ovat tavanneet toisiaan säännöllisesti myös Euroopan unionin ihmiskaupan vastaiseen toimintaan liittyvissä epävirallisissa verkostotapaamisissa.

Pelastusalan yhteistyö

Pelastuspalvelusta ja varautumisesta vastaavien ministerien kokous

Pohjoismaisen pelastus- ja varautumisasioista vastaavien ministerien kokous järjestettiin Helsingissä syyskuussa. Kokous oli osa yhteiskunnan kriisivalmiutta koskevaa pohjoismaista Haaga-yhteistyötä, jonka puheenjohtajana Suomi toimi vuonna 2016. Kokouksessa hyväksyttiin yhteiset päätelmät, joihin on kirjattu Pohjoismaiden kriisinsietokyvyn eli resilienssin vahvistaminen ja varautuminen uusiin, monimuotoisiin uhiin. Kokousta emännöi sisäministeri Paula Risikko.

Kokouspäätelmien mukaan yhteiskunnan kriisinsietokykyä parannetaan tehostamalla ja jäsentämällä tiedonkulkua Pohjoismaiden pelastus- ja varautumisviranomaisten välillä. Samalla lisätään erityisesti kriisinsietokykyyn liittyvää tutkimusyhteistyötä.

Julkilausuman toinen painopiste on muun muassa ebolaepidemian kokemusten perusteella todettu tarve tiiviimmälle yhteistyölle pohjoismaisten terveys- ja pelastusviranomaisten välillä. Tämän yhteistyön kehittämisessä otetaan huomioon Euroopan tasolla tehtävä lääkinnällisten avustusvalmiuksien kehittäminen.

Kokouksessa linjattiin myös, että yhteistyötä kylmiin olosuhteisiin erikoistuneiden pohjoismaisten avustusmuodostelmien kehittämisessä tulee jatkaa. EU-rahoitteisen yhteisprojektin tuloksena on kehitetty valmiutta siihen, että esimerkiksi suomalainen ja ruotsalainen rauniopelastusmuodostelma voisi lähteä kansainvälisiin avustustehtäviin yhdessä.

Haaga-yhteistyön puheenjohtajuus luovutettiin kokouksen päätteeksi Islannille.

Pelastusylijohtajakokous

Pohjoismainen pelastusylijohtajakokous järjestettiin Ahvenanmaalla kesäkuussa. Kokouksessa hyväksyttiin Haaga-toimintasuunnitelma (ns. handlingsplan), joka laadittiin Suomen johdolla Haaga-yhteistyön strategisten kehittämistavoitteiden toimeenpanon seuraamiseksi. Suunnitelma sisältää Haaga-yhteistyön sateenvarjon alla toteutettavat konkreettiset toimet ja niiden toteuttamisaikataulun. Pelastus- ja varautumisasioista vastaavat virastot vastaavat toimintasuunnitelman päivittämisestä.

Suomi jatkoi edellisten puheenjohtajamaiden tapaan perinnettä järjestää miniseminaari ylijohtajakokouksen yhteydessä. Teemana oli tänä vuonna terveyst-, pelastus- ja varautumisviranomaisien yhteistyö lääkinällisten avustusvalmiuksien kehittämisessä.

Osastopäällikkökokous, virkamieskokoukset ja Nordic Coordination Forum

EU- ja Nato-yhteistyö on ollut voimakkaasti esillä virkamiestason kokousten (*ämbetsmannamöte ja Nordic Coordination Forum*) asialistoilla vuoden aikana. Osastopäällikkökokouksen ja virkamieskokousten työ keskityi vuoden aikana ministerikokouksen suunnitteluun.

Nordic Coordination Forum keskittyi puolestaan kantojen yhteensovittamiseen ja tiedonvaihtoon Pohjoismaiden vaikutusmahdollisuuksien ja näkyvyyden lisäämiseksi kansainvälisillä foorumeilla (EU/pelastuspalveluyhteistyö, Nato/siviilivalmiusyhteistyö). EU-linkin vahvistamiseksi kokoukseen kutsuttiin myös komission pelastuspalvelun ja humanitaarisen avun pääosaston DG ECHOn edustaja, mikä todettiin erittäin hyödylliseksi.

Nordred-yhteistyö

Pohjoismaiseen Nordred-sopimukseen perustuva yhteistyöryhmä kokoontui vuonna 2016 kaksi kertaa. Puheenjohtajamaa Tanska on käynnistänyt keskustelut avustusvalmiuksien ennakoivasta sijoittamisesta Pohjoismaiden alueella sekä pohjoismaisen pelastustoimen käsikirjan päivittämisestä.

Pohjoismainen yhteistyö paikkatietojen käytössä kriisinhallinnassa

Pohjoismainen yhteistyöryhmä (*GIS i krishantering*) koostuu kriisinhallinnan sekä maanmittauslaitosten vastaavista viranomaisista. Ryhmän yhteistoiminta on vakiintunutta ja se on parantanut valtioiden välistä paikkatietojen vaihtoa sekä paikkatietoon liittyvien sovellusten kehitystä Pohjoismaissa. Ryhmä kokoontui vuonna 2016 kaksi kertaa, toukokuussa Helsingissä ja marraskuussa Islannissa.

CBRN-yhteistyö

Haaga-yhteistyössä aikaisemmin aktiivisesti toiminut työryhmä CBRN-asioiden tiedonvaihdon, *lessons learned* -toiminnan sekä ensivaiheen toimijoiden ohjeiden yhtenäistämiseksi, kokoontui vuonna 2016 yhden kerran helmikuussa Islannissa ja seuraava kokous, joka oli suunniteltu syksyille Norjaan, peruuntui. Ruotsin MSB (*Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*) teki ehdotuksen erillisten pohjoismaisten kokousten lopettamisesta ja tämän yhteistoiminnan siirtämisestä esimerkiksi Brysselissä pidettävien EU:n CBRNE-kokousten yhteyteen. Brysselissä voitaisiin kokousten yhteydessä pitää erillisiä pohjoismaisia kokouksia, joissa olisi teemana Haaga-yhteistyö.

Pohjoismainen palonehkäisy-yhteistyö

Pohjoismainen palonehkäisykokous pidettiin syyskuussa Norjassa. Kokouksessa esiteltiin kunkin maan ajan-kohtaisia kehittämis- ja strategiahankkeita sekä keskusteltiin lainsäädännön toimivuudesta ja turvallisuus-
viestinnästä.

Pohjoismaista palovaroitinpäivää vietettiin viidennen kerran joulukuun ensimmäisenä. Yhteisen teemapäivän aikana jokaisessa Pohjoismaassa muistutetaan palovaroittimen kunnossapidon tärkeydestä. Suomessa pohjoismainen palovaroitinpäivä on osa paloturvallisuusviikkoa.

Poliisiyhteistyö sekä poliisi-, tulli- ja huume-yhteistyö

Pohjoismainen poliisiyhteistyö on toimintavuotena 2016 tehostunut. Yhteistyö on muodoltaan välitöntä ja tuloksekasta ja yhteistyön perustana on pohjoismainen yhteenkuuluvuus ja tasa-arvo. Pohjoismaiset poliisi-
ylijohtajat allekirjoittivat päivitetyn yhteistyöpöytäkirjan 1.4.2016.

Yhteistyö perustuu ylijohtajien strategisessa valvonnassa tapahtuvaan alatyöryhmien toimintaan. Alatyö-
ryhmät raportoivat toiminnastaan ensin poliisijohtajien ryhmälle, joka toimii yhteistyön operatiivisen toi-
minnan ohjaajana.

Pohjoismaisten poliisijohtajien vuosittaiset tapaamiset järjesti tällä kerralla Norja Hoel Gårdissa kesäkuun
alussa sekä Huippuvuorilla elo-syyskuun vaihteessa. Käsiteltäviä asioita olivat mm. asiantuntijaverkostojen
raportointi, yhteistyön tiivistäminen, muuttoliikkeen hallinta ja tietoverkkorikollisuus.

Pohjoismaiset poliisipäälliköt seurueineen Huippuvuorilla *Kuva: SM*

Suomen ja Ruotsin välinen yhteispartiointihanke Tornionjokilaaksossa on edennyt koulutusvaiheesta toteutusvaiheeseen, hankkeeseen liittyvät lakimuutokset ovat parhaillaan kansallisten parlamenttien käsittelyssä.

Suomi järjesti pohjoismaisen poliisikonferenssin Helsingissä marraskuun puolivälissä teemalla *Transnational Criminality and Migration as Future Threats*.

PTN

Tanska toimii PTN (Poliisi ja Tulli Pohjoismaissa) puheenjohtajana 2015–2017. Puheenjohtajuus luovutettiin Suomelta Tanskalle kesällä 2015. Tanskan puheenjohtajakaudella Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että alueellinen kansainvälinen rikospoliisiyhteistyö olisi mahdollisimman hyvin koordinoitua eurooppalaisten ja kansallisten rikostorjuntaprioriteettien osalta. PTN tuotti vuoden 2016 lopulla yhteispohjoismaisen uhka-arvion, jota käsitellään huhtikuussa 2017 yhdessä Europolin SOCTA:n kanssa pohjoismaisten prioriteettien määrittämiseksi. PTN:n yhteistyön puitteissa tehtiin myös operatiivista yhteistyötä, erityisesti järjestäytynyttä omaisuusrikollisuutta vastaan.

Yhteistyö saamelaisasioissa

Pohjoismaisen saamelaissopimuksen neuvotteluissa, joiden puheenjohtajana Suomi toimi, saavutettiin alustava sovinto joulukuussa 2016. Suomi järjesti kolme neuvottelukokousta vuonna 2016. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa saamelaisten oikeuksia siten, että saamelaiset voivat säilyttää, harjoittaa ja kehittää kulttuuriaan, kieliään ja yhteiskuntaelämäänsä niin, että valtionrajat häiritsevät tätä mahdollisimman vähän. Sopimuksen mukaan sopimusvaltion allekirjoitusta tulee edeltää saamelaiskäräjien hyväksyntä.

Pohjoismaisen ministerineuvoston löyhässä yhteydessä (med informell anknytning till Nordiska ministerrådet) aloitettiin vuonna 2000 uusimuotoinen poliittinen yhteistyö sellaisissa saamelaisasioissa, joissa asianomaisilla Pohjoismailla on yhteinen intressi. Tässä tarkoituksessa saamelaisasioiden yhteensovittamisesta Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa vastaavat ministerit (Suomi: oikeusministeri, Ruotsi: maaseutuministeri, Norja: uudistus-, hallinto- ja kirkkoministeri) ja näiden maiden saamelaiskäräjien puheenjohtajat kokoontuivat Tukholmassa 8.11.2016 käsittelemään edellä tarkoitettuja saamelaisasioita. Tapaamisessa jaettiin myös pohjoismaisen saamen kielen palkinto *Gollegiella*. Kielipalkinnon tavoitteena on myötävaikuttaa saamen kielen säilymiseen ja kehittämiseen. Palkinnonsaajat valitsee komitea, jossa on edustajat Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Venäjältä.

Vuosittaisten kokousten valmistelu kuuluu pohjoismaisen saamelaisasiain virkamieselimen tehtäviin. Virkamieselin muodostuu Suomen, Ruotsin ja Norjan valtuuskunnista, joissa kussakin on vähintään kolme virkamiestä asianomaisen maan hallitusta ja saamelaiskäräjiä edustamassa. Virkamieselimen sääntöjen mukaan virkamieselimen tulee saamelaiskulttuurin säilyttämiseksi, kehittämiseksi ja vahvistamiseksi käsitellä kaikkia saamelaisen kansaryhmän kielen, kulttuurin, elinkeinojen ja yhteiskunnallisen elämän kehitykseen liittyviä yhteisiä (yhteispohjoismaisia) kysymyksiä. Virkamieselimen kokoukset pidetään virkamieselimen kulloisessakin puheenjohtajamaassa. Puheenjohtajuus vaihtuu vuosittain eikä seuraa Pohjoismaiden neuvoston tai ministerineuvoston puheenjohtajuutta. Vuonna 2016 puheenjohtajana toimi Ruotsi.

Maakuvayhteistyö

Pohjoismaat on monella mittarilla maailman paras aluebrändi, joka on kehittynyt sellaiseksi suhteellisen orgaanisesti ilman strategista ja määrätietoista yhteistä panostusta asiaan, pl. monien edustustojen ja toimialojen toisistaan erilliset hankkeet.

Pohjoismaiden ministerineuvoston pohjoismaisen profiloinnin strategia valmistui loppuvuodesta 2014 vuodelle 2015–2018. Strategian tavoite on vahvistaa Pohjoismaita ja Pohjoismaiden kilpailukykyä sekä kansainvälistä vaikutusvaltaa.

Pohjoismaiset vahvuudet on strategiassa määritelty seuraaviksi:

- avoimuus ja usko kaikkien oikeuteen tuoda näkemyksensä ilmi
- ihmisten välinen luottamus ja myös luottamus yhteiskunnan johtoon
- uudenlainen luovuuteen ja innovaatioihin panostava ajattelu
- kestävä luonnon hallinnointi ja luonnonvarojen kehittäminen
- lähimmäisen huomiointi, suvaitsevaisuus ja usko kaikkien ihmisten yhtäläiseen arvoon.

Pohjoismaiden ministerineuvostolla on strategian lisäksi pohjoismaisen profiloinnin koordinaattori, jonka työtä tukee maiden edustajista koottu neuvoa-antava referenssiryhmä. Strategian täytäntöönpano on ollut ministerineuvostossa odotettua hieman hitaampaa. Erilaiset rekrytoinnit, kilpailutukset ja perustaustatyö ovat vieneet aikaa.

Vuonna 2016 on saatettu loppuun markkinointiviestintäkumppanin kilpailutus sekä avoin haku yhteispohjoismaisille profilointihankkeille vuodelle 2017. Lisäksi on tuettu keskeisiksi identifioituja yhteispohjoismaisia hankkeita. Perustyökalut, ns. brand platform (mallina toimii Finland Toolbox: toolbox.finland.fi), saadaan toteutettua alkuvuodesta 2017.

Puheenjohtajamaana Suomi on toiminut profilointikoordinaattorin tiiviinä tukena ja emännöinyt Helsingissä kaksi teemaan liittyvää koordinaatiokokousta, 20.5.2015 ja 9.6.2016.

Yksi suurimmista Suomen omista puheenjohtajuusprojekteista liittyy juuri profilointistrategiaan. Vuosina 2016–2018 toteutettava *The Rising North* on hanke Pohjoismaiden profiloimiseksi dynaamisena, innovatiivisena ja ratkaisukeskeisenä yritysympäristönä start-up-osaamisen ja -toimijoiden kautta. Hankkeen suuruus on yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Toteuttava organisaatio on Slushin taustalla toimiva Start Up -säätiö ja kumppaneita on jokaisesta Pohjoismaasta. *The Rising North* on tehnyt vuonna 2016 yhteismatkan Tokioon ja Shanghaihin. Hanke julkaistiin virallisesti lokakuussa 2016 New Yorkissa #nordicmade-matkan yhteydessä Nasdaqin kellonsoitolla. Projekti sai mukavasti julkisuutta, mm.

<http://nordic.businessinsider.com/startup-organizations-from-around-the-nordics-are-collaborating-to-make-the-region-world-leading-in-entrepreneurship-and-tech---and-the-just-started-a-joint-nordic-fund-2016-10/>

Suomi on ollut myös aloitteellinen siinä, että yhteispohjoismaisille toimittajavierailuille luotaisiin prosessit ja niiden toimivuudesta saataisiin enemmän tietoa. Yhteisiä toimittajavierailuja on testattu ensin COP21- ja COP22-yhteydessä cleantech-aiheista. Loppuvuodesta toteutettiin toimittajavierailu Yhdysvalloista teemalla

sukupuolten välinen tasa-arvo (kosketuspintana mm. presidentinvaalit Yhdysvalloissa). Suomessa vierailtiin Slush-päivinä ja samoihin päiviin osui myös ILO:n *Global Gender Dialogue* -kokous. Vierailun aikana käytiin Suomen lisäksi Islannissa ja Ruotsissa sekä tutustuttiin vaikuttajanaisiin kaikkialta Pohjolasta Helsingissä.

Edeltävän puheenjohtajamaan Tanskan kaudella aloitettiin profiloitihankkeita erityisesti kulttuurin, elintarviketuotannon ja ruokakulttuurin sekä matkailun saralla. Näistä kulttuuripuolella toteutuu vuonna 2017 suuria yhteisesiintymisiä Lontoon Southbank-alueella ja matkailun puolella tulossa on myös laajempia yhteisesiintymisiä vuonna 2017.

LIITTEET

Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti vuonna 2016

Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2016 budjetti oli 927 546 tuhatta Tanskan kruunua. Budjetti katetaan liki kokonaan eri Pohjoismaiden maksuosuuksilla, jotka jyvitetään maiden bruttokansantulon perusteella. Itsehallintoalueet eivät osallistu Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnan rahoittamiseen.

Maittaiset budjettiosuudet 2014-2016 (milj. DKK käyvin hinnoin)						
	2014		2015		2016	
Tanska	197,8	21,0 %	184,5	20,0 %	177,4	19,4 %
Suomi	153,6	16,3 %	143,0	15,5 %	143,6	15,7 %
Islanti	6,6	0,7 %	6,5	0,7 %	7,3	0,8 %
Norja	288,3	30,6 %	290,6	31,5 %	295,4	32,3 %
Ruotsi	295,8	31,4 %	298,0	32,3 %	290,9	31,8 %
					100,0	
	942,1	100,0 %	922,5	100,0 %	914,7	%
Tulot	13,1		13,6		12,9	
	955,2		936,1		927,5	

Vaihtokurssi on ollut 1 € ≈ 7,44+/-0,01 DKK (virallisesti väljemmin 1 € = 7,46 DKK +/-2,25 %).

Vuoden 2016 budjetti (927 546 tuhatta Tanskan kruunua) on n. 125 milj. € ja siitä Suomen maksuosuus n. 19,6 milj. €. Tämän lisäksi suoritetaan jäsenmaksujen yhteydessä tasausmaksu, joka pohjautuu valtiosopimukseen pääsystä korkeampaan koulutukseen. Maksulla, joka Suomen osalta oli 3,92 milj. € tasataan korkeakoulujärjestelmän kantamat kustannukset niistä opiskelijoista, jotka saavat kotimaastaan opintotukea korkeampaa koulutusta varten toisessa pohjoismaassa, jossa hän opiskelee.

Budjetti on suhteessa hintatasoon ja erityisesti suhteessa jäsenmaiden BKT:oon ollut lievällä lasku-uralla, jota kiihdytti säästö päätös koskien vuosia 2014–T2016, jolloin kaikkiaan 8 % (5 %-2 %-1 %) leikattiin. Vuoden 2017 budjetti ja 2018 suunnittelupäätös lähtevät muuttumattomasta kehyksestä.

Vuoden 2016 budjettia valmisteltiin yhteistoiminnassa Pohjoismaiden neuvoston kanssa vuonna 2015 Tanskan toimiessa puheenjohtajana. Ensimmäistä kertaa vuosiin, Suomen puheenjohtajakaudella 2016, budjetin jaottelussa tehtiin 4 milj. DKK:n muutos budjettivuoden kuluessa uuden kotouttamisohjelman hyväksi. Tämä osaltaan auttoi mobilisoimaan sen käynnistysvuotena 12,7 milj. DKK, mistä päätökset tehtiin kesäkuussa, Suomen yhteistyöministerin informoitua PN:oa kirjeellä. Konsultointi tapahtui osana puheenjohtajan käymää, budjettivalmistelua koskevaa vuoropuhelujatkumoa PN:n kanssa, joka kaiken kaikkiaan onnistui erinomaisen hyvin. Kirje oli tapa luoda menettely suuremman budjettijoustavuuden soveltamiseksi myös tulevaisuudessa.

Vuoden 2016 budjettikirja, joka on tilattavissa myös painettuna versiona, löytyy kokonaisuudessaan verkosta ruotsiksi ja tiivistelmänä suomeksi osoitteista:

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:881398/FULLTEXT05.pdf>

<http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:902830/FULLTEXT01.pdf>

Pohjoismaiset kokoukset, seminaarit ja konferenssit vuonna 2016

POHJOISMAISEN YHTEISTYÖN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Pääministereiden yhteistyö

- 4.2. Pohjoismaiden pääministereiden tapaaminen Syyria-konferenssin yhteydessä Lontoossa
- 27.-28.9. Pohjoismaiden pääministerit, Geta, Ahvenanmaa
- 31.10-2.11. Tapaamiset Pohjoismaiden neuvoston 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 1.11. Pohjoismaiden pääministerien tapaaminen PN:n puheenjohtajiston kanssa
- 2.11. Pohjoismaiden pääministerit (N5)
- 2.11. Pohjoismaiden pääministerit ja pohjoismaisten itsehallintoalueiden edustajat
- 2.11. Pohjoismaiden pääministerit ja Baltian maiden pääministerit (NB8)

Pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

- 2.-3.5. Pohjoismaiden ulkoministereiden (N5) tapaaminen, Porvoo
- lokakuu N5 ulkoministereiden tapaaminen, New York
- 2.11. N5 ulkoministereiden tapaaminen, Kööpenhamina

Puolustuspoliittinen yhteistyö

- 30-31.3. Nordefco-ministerikokous, Kööpenhamina
- 9.11. Nordefco-ministerikokous, Kööpenhamina

Yhteistyöministereiden yhteistyö

- 2.-3.2. NSK ja MR-SAM, Nuuksio
- 19.4. MR-SAM, Oslo
- 30.6.-1.7. NSK ja MR-SAM, Kööpenhamina
- 6.9. NSK ja MR-SAM, Kööpenhamina
- 31.10.-1.11 NSK ja MR-SAM, Pohjoismaiden neuvoston 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 8.12. NSK, Tornio

Ulkomaankauppaa koskeva yhteistyö

- 2.11. Ulkomaankauppaministereiden kokous PN 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

Yhteistyö kehityskysymyksissä

- 2.11. Kehitysministerikokous PN:n 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina

HORISONTAAISET KYSYMYKSET

Rajaesteet ja pohjoismaalaisten arkielämän helpottaminen

- 18.1.-20.1. Kick-off, Koventum conferencecenter, Helsingør, Tanska
- 8.3. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina
- 24.5. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina
- 22.9.-23.9. Rajaesteneuvosto, Kööpenhamina
- 12.10. Konferens om gränshinder på arbetsmarknadsområdet – med fokus på a-kassa i Sverige, Kööpenhamina
- 2.11. Rajaesteneuvosto, PN:n 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina
- 7.-8.12. Rajaesteneuvoston kokous ja muita rajaesteisiin liittyviä tapahtumia, Tornio-Haaparannassa

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen ryhmällä oli kaksi kokousta; Helsingissä 2.5.2016 sekä Kööpenhaminassa 16.9.2016.

Nuorisoyhteistyö

- 15.3. NORDBUK 1, Kööpenhamina
- 24.4. AU 1, Kööpenhamina
- 29.9. AU2, Helsinki
- 17.-18.11. NORDBUK 2, Helsinki, Kulturkontakt Nord KKN - Suomenlinna
- 28.1. Kick-off seminaari ja Workshop nuorille Sillat-Broar valmistelua varten, Turku
- 26.-28.9. Sillat-Broar nuorisokonferenssi, Helsinki, Linnanmäki
- 28.-20.10. Nuorten Pohjoismaiden neuvoston istunto PN:n 68. istunnon yhteydessä, Kööpenhamina,

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ ERI SEKTOREILLA

Kulttuuriyhteistyö

Kulttuuriministerikokoukset:

- 30. – 31.3. MR-K 1, Helsinki
- 2.11. MR-K 2, Kööpenhamina

- 2.-3.2. ÄK-K 1, Kööpenhamina
- 30.-31.3. ÄK-K 2, Helsinki
- 14.-15.9. ÄK-K 3, Ahvenanmaa
- 1.-2.12. ÄK-K 4, Kööpenhamina

Tapahtumat

- 27. – 28.1. Kick off -seminaari kolmivuotiselle prioriteettihankkeelle, Turku
- 27.1. Nuorisokahvila, Turku
- 9.-10.2. Digitaaliset kokoelmat – avoimempi Pohjola -seminaari
- 2.5. Unescon sananvapauskonferenssin sivutapahtuma kulttuurisesta ilmaisunvapaudesta – Re-shaping Cultural Policies, Helsinki
- 26.-28.9. SILLAT-BRIDGES-BROAR-BROER -nuorisokonferenssi, Helsinki
- 13.-14.10. LISÄÄ ARKKITEHTUURIA – Arkkitehtuuri pohjoismaisen kulttuurin voimavarana, Helsinki
- 29.-30.10. Pohjoismaat Helsingin kirjamesuilla, Poetry countering Hate Speech -keskustelutilaisuus
- 9.11. Moninaisuus ja kestävä kehitys osana pohjoismaista kulttuuripolitiikkaa -seminaari, Helsinki

Koulutus ja tutkimusalan yhteistyö

Koulutus- ja tutkimusministerineuvosto (MR-U), koulutus- ja tutkimusvirkamieskomitea (ÄK-U)

- 17.2. ÄK-U1 Kööpenhamina
- 5.4. MR-U1, Vantaa
- 8.6. ÄK-U2, Kööpenhamina
- 14.9. ÄK-U3, Porvoo
- 2.11. MR-U2, Kööpenhamina
- 7.12. ÄK-U4, Kööpenhamina

Konferenssit ja muut tapahtumat

- 21.1. Nordic@Bett, Lontoo
- 7.4. Kieliparlamentti 2016 – muuttuva pohjoismainen kielimaisema, Helsinki
- 14.6. Student-centred approach and the quality of degree education, Helsinki
- 25. - 26.8. Tulevaisuuden liikkuvuus ja yhteistyö Pohjoismaissa -seminaari korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen asiantuntijoille, Helsinki
- 22.9. Pedagogy in Early Childhood Education and Care, Helsinki
- 26. - 28.9. Nuorisokonferenssi Sillat-Broar- Bridges, Helsinki
- 22.11. Nordic Open Science Forum, Helsinki

Ympäristö

- 8.3. Ympäristövirkamieskomitean kokous, Kööpenhamina,
- 27.4. Ympäristöministerikokous, Haikko
- 18.5. Ympäristövirkamieskomitean kokous, videokokous
- 31.8. -1.9. Ympäristövirkamieskomitean kokous, Kasnäs
- 1.11. Ympäristövirkamieskomitean kokous, Kööpenhamina
- 2.11. Ympäristöministerikokous, Kööpenhamina
- 2.11. PN:n Kestävä Pohjola-valiokunnan ja ympäristöministereiden kokous, Kööpenhamina

Elinkeino-, energia- ja aluepolitiikka

Elinkeinopolitiikan virkamieskomitean (ÄK-N) kokoukset ja muut pj-vuoden tapahtumat

- 17.2. ÄK-N, Helsinki
- 14.–15.4. ÄK-N:n ja Nordic Innovationin hallituksen yhteinen strategiaseminaari ja ÄK-N, Kööpenhamina
- 2.6. ÄK-N, Kööpenhamina
- 3.6. Nordic manufacturing workshop, Tukholma
- 8.–9.9. Carina Christensenin (NI) Suomen vierailu
- 27.–28.9. ÄK-N:n ja Nordic Innovationin hallituksen yhteinen strategiaseminaari ja ÄK-N, Kööpenhamina
- 1.11. Elinkeino- ja innovaatiopoliittisen ohjelman suunnittelukokous, Kööpenhamina
- 21.11. Nordic Conference – Global Value Chains, puheenvuoro, Kööpenhamina
- 24.11. Elinkeino- ja innovaatiopoliittisen ohjelman suunnittelukokous, Helsinki
- 7.–8.12. ÄK-N:n opintomatka Brysseliin ja ÄK-N:n kokous

Energiapolitiikan virkamieskomitean (ÄK-E) kokoukset

- 8.3. ÄK-E, Kööpenhamina
- 7.–8.6. ÄK-E, Helsinki
- 6.–7.9. ÄK-E sekä ÄK-E:n ja Nordisk energiforskningin hallituksen yhteiskokous, Kööpenhamina
- 13.12. ÄK-E, Kööpenhamina

ÄK-E:n sähkömarkkinatyöryhmä, energiatehokkuustyöryhmä ja uusiutuvan energian työryhmä kokoontuivat useita kertoja.

Aluepolitiikan virkamieskomitean (ÄK-R) kokoukset ja muut pj-kauden tapahtumat

- 6.4. ÄK-R, Helsinki
- 15.6. ÄK-R, Vaasa
- 22–23.11. Nordregio forum ja MR-NER, Helsinki
- 14.12. ÄK-R:n ja Nordregion hallituksen yhteiskokous, Tukholma
- 15.12. ÄK-R, Tukholma

Lisäksi pidettiin useita valmistelevia kokouksia eri kokoonpanoissa.

Pohjoismainen yhteistyö talous- ja finanssisektorilla

- 28.10. MR-FINANS Pohjoismaiden valtiovarainministerit. Säätytalo, Helsinki

Maa- ja metsätalous- sekä kalastus- ja elintarvikesectori

- 28.-29.6. MR-FJLS, Turku
- maaliskuu. ÄK-FJLS toimeenpaneva komitea, Kööpenhamina
- kesäkuu. ÄK-FJLS toimeenpaneva komitea, Turku
- syyskuu. ÄK-FJLS toimeenpaneva komitea Ahvenanmaa

- 26.4. Ä-JLS maa- ja metsätalousvirkamiehet, Kööpenhamina
- 23.-24.11. ÄK-FJLS maa- ja metsätalousvirkamiehet, Bryssel
- 30.3. ÄK-FJLS elintarvikkeiden virkamieskomitea, Kööpenhamina
- 20.10. ÄK-FJLS elintarvikkeiden virkamieskomitea, Helsinki
- 28.4. ÄK-FJLS kalatalouden virkamieskomitea, Turku
- 2.11. ÄK-FJLS kalatalouden virkamieskomitea, Helsinki

Pohjoismainen maatalous- ja elintarviketutkimuksen komitea NJK

Helmikuu NJK puhelinkokous

- 7.6. NJK, Helsinki
- 2.11. NJK, Tukholma

Kesäkuun lopussa oli myös yhteinen kokous Ruotsin ja Norjan kanssa pohjoismaisista poroasioista.

Nordgen

Seminaari Nordgenin kasvisektroin pitkän ajan strategialuonnoksesta 8.2. Alnarpissa ja toukokuussa "Workshop om Nordisk brugsgenbank"

- 27.-28.10. Pohjoismainen vesi- ja terveysverkoston kokous
- 23.-24.11. Pohjoismainen asiantuntijakokous antibioottiresistenssistä, Helsinki

Pohjoismainen ruokayhteistyö

- 18.3 seminaari "Sustainability in Nordic Professional Kitchen", Gastro-ammattikeittiö-messutapahtuman yhteydessä, Helsinki
- 18.8. pohjoismainen ruokakulttuuri- ja ruokakasvatusseminaari Herkkujen Suomi -lähiruokatapahtuman yhteydessä (yhdessä Kulturkontakt Nordin kanssa), Helsinki
- 10.-13.10. artesaaniruoan Suomen mestaruuskilpailut (avoimet osallistujille myös muista Pohjoismaista), Yrkehögskolan Novia, Raasepori
- 17.3. Ny nordisk mat III -ohjelman ohjausryhmän kokous, Helsinki
- 15.9. Ny nordisk mat III -ohjelman ohjausryhmän kokous, Ahvenanmaa (Ålands Skördfestin aikana)

Sosiaali- ja terveyspolitiikka ml. tasa-arvoyhteistyö

- 27.4. MR-S Sosiaali- ja terveysministerikokous sekä poliittinen dialogi Pohjoismaiden neuvoston kanssa, Vantaa
- 28.1. ÄK-S, Sosiaali- ja terveyspolitiikan virkamieskomitean troikkakokous, Turku
- 24. - 25.2. ÄK-S kokous, Inari
- 26.5. ÄK-S troikkakokous, videokokous
- 15. - 16.6. ÄK-S kokous, Maarianhamina
- 4. - 5.10. ÄK-S kokous, Kööpenhamina
- 1.11. ÄK-S troikkakokous, Kööpenhamina
- 9.3. Seminaari YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen toimeenpanosta Pohjoismaissa, Helsinki
- 14. - 16.4. eTerveys-seminaari, M/S Viking Mariella
- 15.5. Harvinaissairauksien pohjoismaisen verkoston kokous, Helsinki
- 7. - 9.6. Pohjoismainen työympäristökonferenssi, Tampere
- 16.6. Seminaari romanikysymyksistä, Helsinki
- 25. - 26.8. Erikoissairaanhoidon ja klinisiä tutkimuksia koskeva seminaari, Vantaa
- 30.8. Harvinaissairauksien pohjoismaisen verkoston kokous, Helsinki
- 5. - 6.9. Työn tekemisen uudet muodot ja naiset työelämässä -konferenssi, Helsinki

- 18. - 21.9. Konferenssi Safety 2016 - 12th World Conference in Injury Prevention and Safety Promotion, Tampere
- 20. - 21.9. Konferenssi valmiuskysymyksistä, Tampere
- 16. - 17.11. Konferenssi Nordic Welfare States and Public Health - A Need for Transformative Change?, Helsinki
- 17. - 18.11. Kansanterveysareenan kokous, Helsinki
- 12. - 13.12. Kokous liittyen pohjoismaiseen hankkeeseen ensihoitopalvelujen tietojen yhtenäistämiseksi ja vertailtavuudeksi, Helsinki

Tasa-arvoyhteistyö

- 3.10 MR-JÄM tasa-arvoministerien kokous sekä Baltian maiden ja Pohjois-maiden tasa-arvoministerien (NB8) kokous, Helsinki
- 28.1. ÄK-JÄM tasa-arvoyhteistyön virkamieskomitean troikkakokous, Turku
- 19.4. ÄK-JÄM kokous, Kööpenhamina
- 13.-14.6. ÄK-JÄM kokous, Maarianhamina
- 22.8. ÄK-JÄM troikkakokous, Kööpenhamina
- 28. - 29.11. ÄK-JÄM kokous, Helsinki

- 16. - 18.3. Committee on the Status of Women (CSW)'in yhteydessä: ministeripaneeli, epävirallinen kokous sekä pohjoismainen oheistapahtuma, New York
- 2.5. Oheistapahtuma "Freedom of speech and gender equality: Time for news media to step up"! sukupuolten tasa-arvosta mediassa UNESCO:n maailman lehdistönvapauden päivän konferenssin yhteydessä Helsingissä
- 5.- 6.9. Konferenssi "The Future of Work and New Forms of Work from the Global and Nordic Perspectives" työn tekemisen uusista muodoista, Helsinki
- 15.9. Seminaari: Tasa-arvo ja valta, Kööpenhamina
- 13. -14.10. Konferenssi " "Female genital mutilation and cutting. A matter of human rights and gender equality" tyttöjen sukupuolielinten silpomisesta, Helsinki
- 26.10. Konferenssi: Pohjoismaat - ihmiskaupan yhteinen markkina-alue, Helsinki
- 30.11. Konferenssi "Confronting Gendered Violence: Focus on Perpetrators" pohjoismaisista malleista lähisuhdeväkivallan lopettamiseksi, Helsinki

Vuoden 2016 tärkeimmät pohjoismaiset kokoukset ja hankkeet - sektorien yhteiset

- 27. - 28.1. Konferenssi "Miten voit Pohjola?" Kestävyttä hyvinvoinnista, kulttuurista ja tasa-arvosta (Yhteistyössä STM/MR-JÄM, MR-S sekä OKM, TEM), Turku
- 14. - 15.6. Seminaari "Terveys, hoiva ja tasa-arvo" (Yhteistyössä ÄK-JÄM ja ÄK-S), Maarianhamina
- 26. - 28.9. Sillat -nuorisokonferenssi (Yhteistyössä mm. OKM, STM), Helsinki
- 31.10. - 3.11. Pohjoismaiden neuvoston istunto, Kööpenhamina
- 29. - 30.11. Konferenssi: Global Gender Dialogue (Yhteistyössä ILO, PMN, STM, TEM), Helsinki

Työelämää koskeva yhteistyö

- 29.11. MR- A, työelämän ministerineuvosto, Helsingissä
- 7. - 8.4. ÄK-A, työelämän virkamieskomitea, Helsingissä
- 11.10. ÄK-A, Kööpenhaminassa
- 9. - 10.3. Työmarkkinajaosto, Tukholmassa
- 7.- 8.9. Työmarkkinajaosto, Helsingissä.
- 4. - 5.4. Työoikeusjaosto, Helsingissä
- 10. - 11.10. Työoikeusjaosto, Vestmansaaret, Islanti
- 5. - 6.4. Työympäristöjaosto Helsingissä
- 26. - 27.9. Työympäristöjaosto, Tukholmassa

- 29.9. Pohjoismaiden, Baltian maiden ja Puolan EU -informaatio -ryhmä, Brysselissä
- 19.5. Konferenssi *Osatyökykyiset ja työelämä (NVC)*, Helsinki
- 7.-9.6. Pohjoismainen työympäristökonferenssi, Tampere
- 5.-6.9. Konferenssi *Työn uudet muodot*, Helsinki

Lainsäädäntöyhteistyö ja muu oikeudellinen yhteistyö

- 21.6. MR-LAG, oikeusyhteistyön ministerineuvosto, Kotka
- 11.3. ÄK-LAG oikeusyhteistyön virkamieskomitea, Helsinki
- 28.4. ÄK-LAG, Helsinki
- 11.11. ÄK-LAG, Helsinki

Pohjoismaiden ja Baltian maiden oikeusministerit kokoontuvat yleensä joka toinen vuosi. Vuonna 2016 oikeusministerikokous pidettiin 22.–23.9. Tallinnassa.

MUU POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

Kuluttaja-asiat

Pohjoismainen kuluttajaryhmä kokoontui kerran vuonna 2016 (Nordisk konsumentgrupp), Helsinki

Liikenne

- 1.2. Aurora-hankkeen lanseeraus Muoniossa
- 21.4. Konferenssi "Transformation to a low-carbon society – the Future Economy of Norway" Oslossa; Ministerin puhe aiheesta "Digital" background for the new transport code"
- 8.8. Norjan liikenne- ja viestintäministeri Ketil Solvik-Olsenin vierailu Suomeen
- 7.9. Norjan valtiovierailu Suomessa, jonka yhteydessä Helsingissä järjestettiin: suomalais-norjalainen yritysseminaari-Game on Workshop. Vierailun aikana Berner kävi keskusteluja Norjan elinkeinoministeri Monica Maelandin kanssa.
- 9.11. EU:n Itämeri-strategian vuosifoorumi ja Ruotsin infrastruktuuriministeri Anna Johanssonin emännöimä "Nordic transport infrastructure" seminaari Tukholmassa
- 10.12. Liikenneneuvoston kokous Brysselissä, jonka yhteydessä Suomi järjesti Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteisen illallisen 9.12.2015

Poliisiyhteistyö

- 2.-3.6. Poliisiylijohtajien tapaaminen, Hoel Gård, Norja
- 31.8.-2.9. Poliisiylijohtajien tapaminen, Huippuvuoret, Norja'
- 15 - 16.11. poliisikonferenssi "Transnational Criminality and Migration as Future Threats", Helsinki

Pelastusalan yhteistyö

- 21.9. Pohjoismainen ministerikokous, Helsinki,
- 12.4. Osastopäällikkökokous, Helsinki
- 20.-21.6. Pelastusylijohtajakokous, Ahvenanmaa

EU-NU -projekti pohjoismaisen moduuliyhteistyön kehittämiseksi (rahoitus komissio DG ECHO) valmistui.

Rajaturvallisuusalan yhteistyö

- 12.-13.9. Nordic Coast Guard -forumin päällikkökokous (Conference), Kööpenhamina